

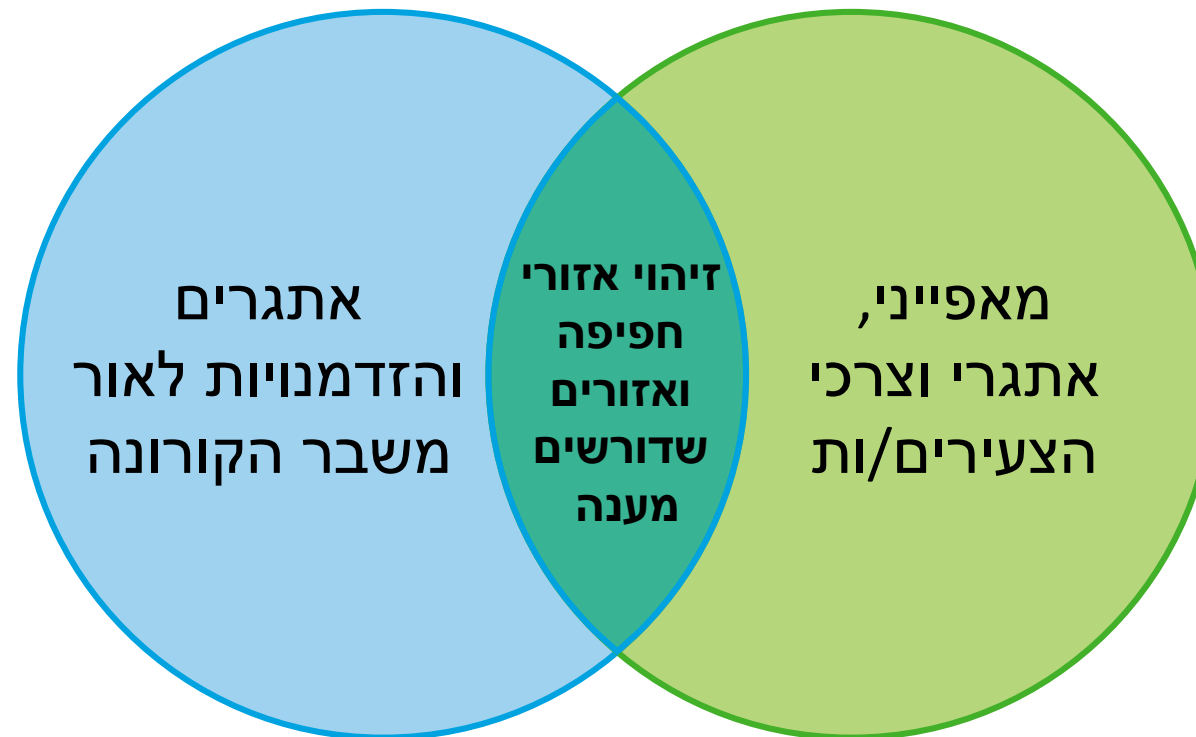
תמונת מצב הצעירים/ות לאור משבר הקורונה

נובמבר 2020

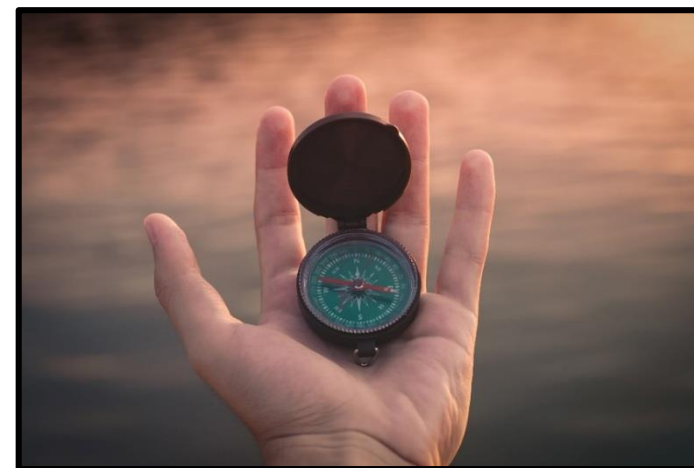
מטרת התהליך

לייצר תמונת מצב רחבה ועדכנית אודות תחום הצעירים/ות לאור התפרצות משבר הקורונה ולסייע לגופים הפועלים בתחום מכלל המגזרים לדייק את פעולתם בתקופה הקרובה לאור הצרכים העכשוויים

האתגר

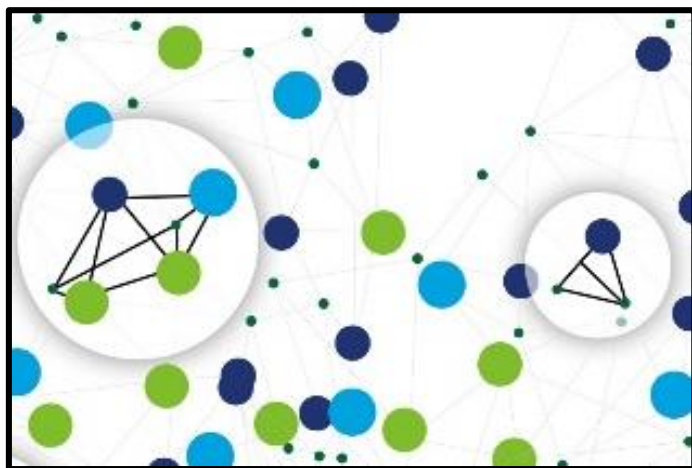
סכנה להיווצרות "דור אבוד"

ההזדמנות

חלון הזדמנויות לסגירת פערים
היסטורית בין פריפריה למרכז
ולהגברת מודעות פיננסית
להשלכות של בחירות
הצעירים/ות

הגישה

שיתופי פעולה בין-מגזריים
(Solution Economy) כאחד
הכלים ליציאה מהמשבר ושגשוג
מחודש

מבוא למשבר הקורונה

אתגרים
והזדמנויות
לאור משבר
הקורונה

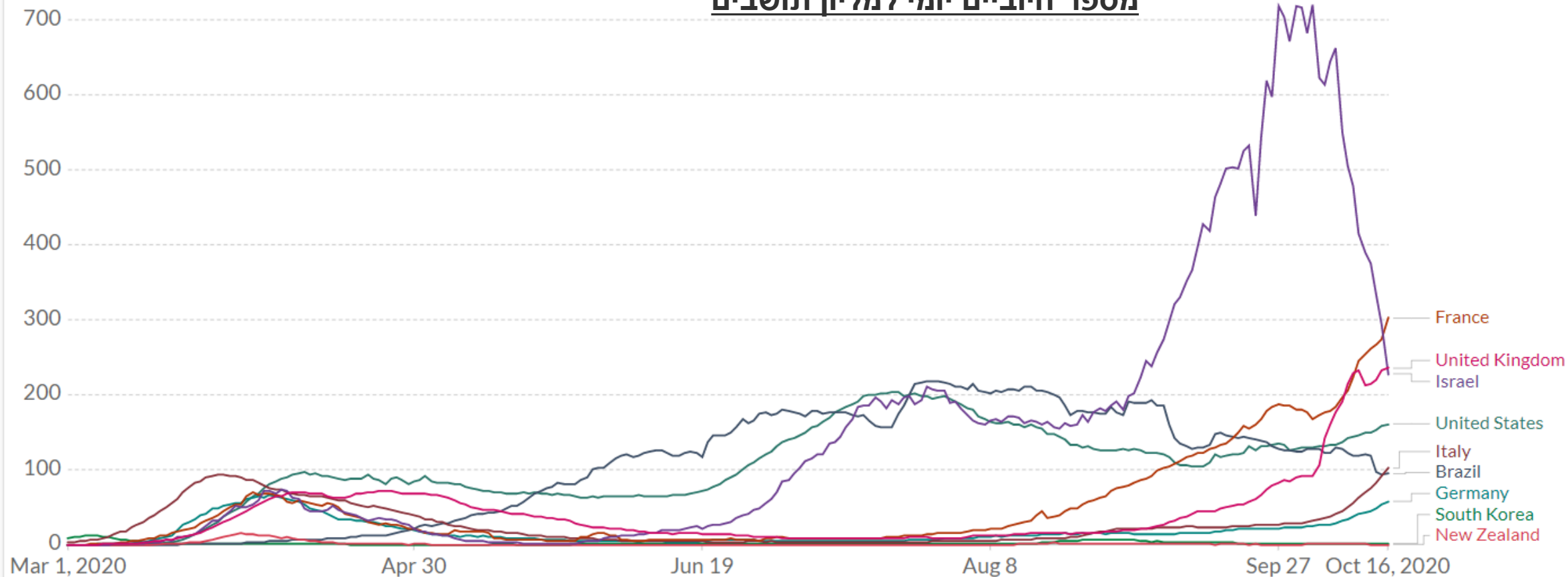
Covid-19 ממשיך להכות במדינות העולם בעוצמות משתנות ואנו בעיצומו של גל שני

Daily new confirmed COVID-19 cases per million people

Shown is the rolling 7-day average. The number of confirmed cases is lower than the number of actual cases; the main reason for that is limited testing.

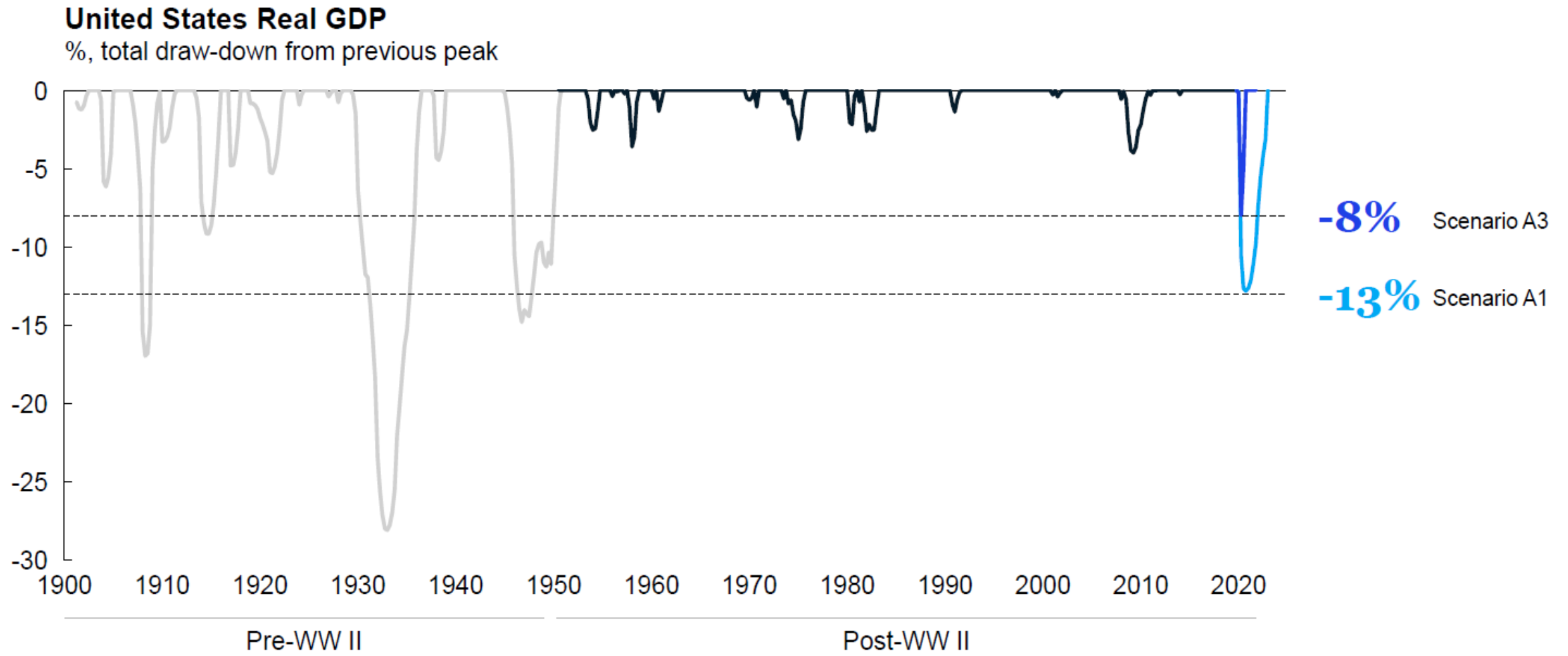
Our World
in Data

מספר חיוביים יומי למליון תושבים

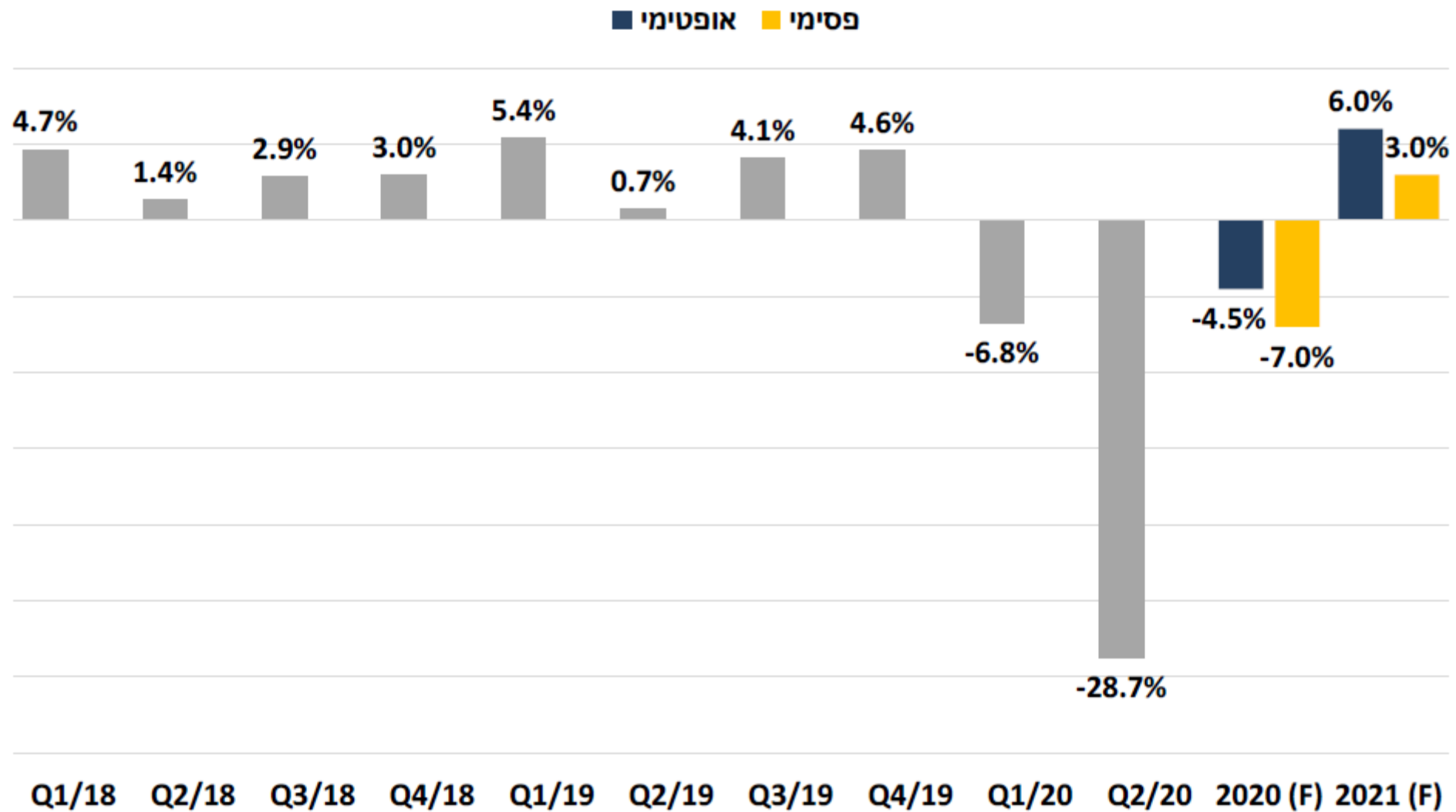

World in Data, October 2020

משבר הקורונה עשוי לעקוף את הצניחה בתמ"ג בארה"ב שנצפתה בזמן מלחמת העולם השנייה

תחזית צמיחה בנק ישראל לעומת ביצוע בפועל (שינוי ראלי)

גלי ההדף של המשבר חסרי תקדים; אובדן התמ"ג מוביל לצמצום הצריכה הממשיכה להעמיק את המשבר

במדינות מסוימות ה"גל השני" מאתגר את החוסן והלכידות החברתית, יחד עם מדיניות עמומה והנחיות בריאות סותרות יוצר משבר אמון בין הממשלה לאזרחי המדינה

**עצמת הגל השני בישראל
ואופיו, לצד משבר פוליטי
חברתי, ממצבים אותה במקום
ייחודי בהתמודדות בהשוואה
לעולם**

בחינת מידת הפגיעה בענפים בישראל בטווח הקצר ואי הוודאות ברמה הענפית בטווח הבינוני מייצרת תמונה מגוונת על פני ענפים שונים בתעשיות השונות

ענף	סקטור	טווח קצר	טווח בינוני אופטימי	טווח בינוני פסימי
TMT	טכנולוגיה – חברות בוגרות			
	טכנולוגיה – סטארט-אפים			
	תקשורת			
	מדיה			
מוצרי צריכה	מוצרים בסיסיים (מזון,...)			
	מוצרי צריכה אחרים			
	יוקרה			
	מלונאות, תעופה ופנאי			
תעשיה	תהליכית			
	צבאית			

מקרא

השפעה שלילית חזקה	השפעה שלילית	השפעה שלילית נמוכה	פגיעה זניחה	הזדמנות
-------------------	--------------	--------------------	-------------	---------

ענף	סקטור	טווח קצר	טווח בינוני אופטימי	טווח בינוני פסימי
שירותים פיננסיים	בנקאות			
	ביטוח			
	בתי השקעות			
נדל"ן ותשתיות	נדל"ן מניב			
	נדל"ן למגורים			
	בינוי ותשתיות			
	חשמל / Utility			
בריאות	שירותי בריאות			
	תרופות ומכשור רפואי			
מגזר ציבורי	ממשלה			
	רשויות מקומיות			

מקור: ניתוח Deloitte ישראל, אפריל 2020

שינויים המשפיעים על הפרט והמשק שעל המגזר השלישי והממשלה לקחת בחשבון בעת גיבוש מענה

חיזוק הקהילתיות

משבר הקורונה הנכיח את חשיבות הערבות ההדדית והסולידריות

קיטוב סוציו אקונומי

הפערים ביציאה מהמשבר יגדלו ונראה שחיקה במעמד הביניים

צמצום פערים דיגיטליים

הן בנגישות לאמצעים דיגיטליים והן בידע ושימוש

Speed of innovation

כושר "אגיליות" גבוה ויכולת תגובה מהירה למשבר והיערכות ל"נורמלי החדש"

העסקה גמישה

אימוץ מודלי העסקה של פריילנסרים והעסקות קצרות טווח

עבודה מרחוק

לאור הוכחת הישימות והערך, צפויה להמשיך, תוך שכלול מיומנויות וכלים לניהול

תופעת מחיצות בין מדינות שתביא לעליית מדינת הלאום

סולידריות בין מדינות

האצה בפיתוח רשתות סולריות ומעבר ל- 5G

שינויים בנושא פרטיות האזרח

תנועת עובדים זרים תצטמצם והם יוחלפו בכוח אדם מקומי או בטכנולוגיה

גידול משמעותי ב-E-commerce שיביא לסגירת שטחי מסחר

צריכה מדודה לאור אבטלה ומיתון

מעבר מתיירות בינלאומית לתיירות מקומית

Never let a good
crisis go to waste.

Winston Churchill

צמתים ואתגרים בחיי צעירים/ות

צעירים/ות (18-30) נדרשים להכרעות בצמתי חיים משמעותיים ולקבלת החלטות, תוך התמודדות עם אתגרים וחסמים

Work-Life Balance והתמודדות עצמאית עם הקמת תא משפחתי

- בחירת מודל רצוי לתא משפחתי
- Work-Life Balance
- אתגרים תפקודיים ונפשיים
- לעיתים, התמודדות עצמאית ללא מעגל תומך (היעדר משפחה מורחבת תומכת הנמצאת בקרבה פיזית)

מעורבות וקהילתיות

- מנהיגות צעירה, אקטיביזם
- מעורבות חברתית-אזרחית
- השתייכות לקהילה
- התנדבות
- שירות צבאי/לאומי-אזרחי

אתגרים בבחירת מסלול השכלה/הכשרה מקצועית ותעסוקה

- בחירה מושכלת של מסלול תעסוקתי/לימודי
- העדר ידע/גישה להכשרה מקצועית
- מעבר חלק משלב ההכשרה/השכלה למסגרות תעסוקה ולמסלול קריירה
- אתגר זה בולט בקרב צעירים/ות בסיכון, שם ישנה חשיבות מכרעת לשמירת ה"רצף"

העדר אוריינות פיננסית, בעולם שהולך ומתייקר

- לצעירים/ות נטייה להתנהלות כלכלית קצרת טווח
- אוריינות פיננסית לוקה בחסר
- אתגרים סביב יוקר המחיה (דיוור, תחבורה, מעונות יום ועוד)

נגישות למרכזי תעסוקה, השכלה והכשרה

- פערים כלכליים-חברתיים בין פריפריה למרכז (מתעצמים בשלב זה)
- היעדר תחבורה ציבורית מהפריפריה לאזורי ביקוש - מצריכה החזקת רכב (יוקר המחיה)

השלכות מגמת האורבניזציה בדגש פנאי ותרבות

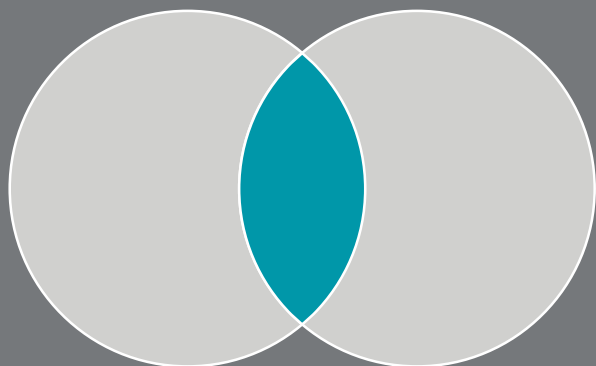
- קידום הון תרבותי ואנושי
- תורמת לבריאות נפשית וגופנית

נטל רגשי

- תופעת המתח והלחץ הרגשי (ונפשי) שכיחה בשלב זה בחיים, לאור ההחלטות כבדות המשקל שנלקחות בתקופה הזו (צמתי חיים)
- צבא, בין היתר, כחוויה מעצבת ובעלת השלכות ארוכות טווח

השפעת הקורונה על צעירים/ות – סיכום אתגרים והזדמנויות

זיהוי אזורי חפיפה
ואזורים שדורשים מענה

WARNING:

Viewer Discretion is Advised.

תחומים ואוכלוסיות ייחודיות שנבחנו

השתתפות
אזרחית
ופוליטית

התנדבות
ומעורבות
חברתית

נפשי

השכלה

דיור

כלכלי

תעסוקתי

נשים צעירות

צעירים/ות בסיכון

צעירים/ות
בפריפריה

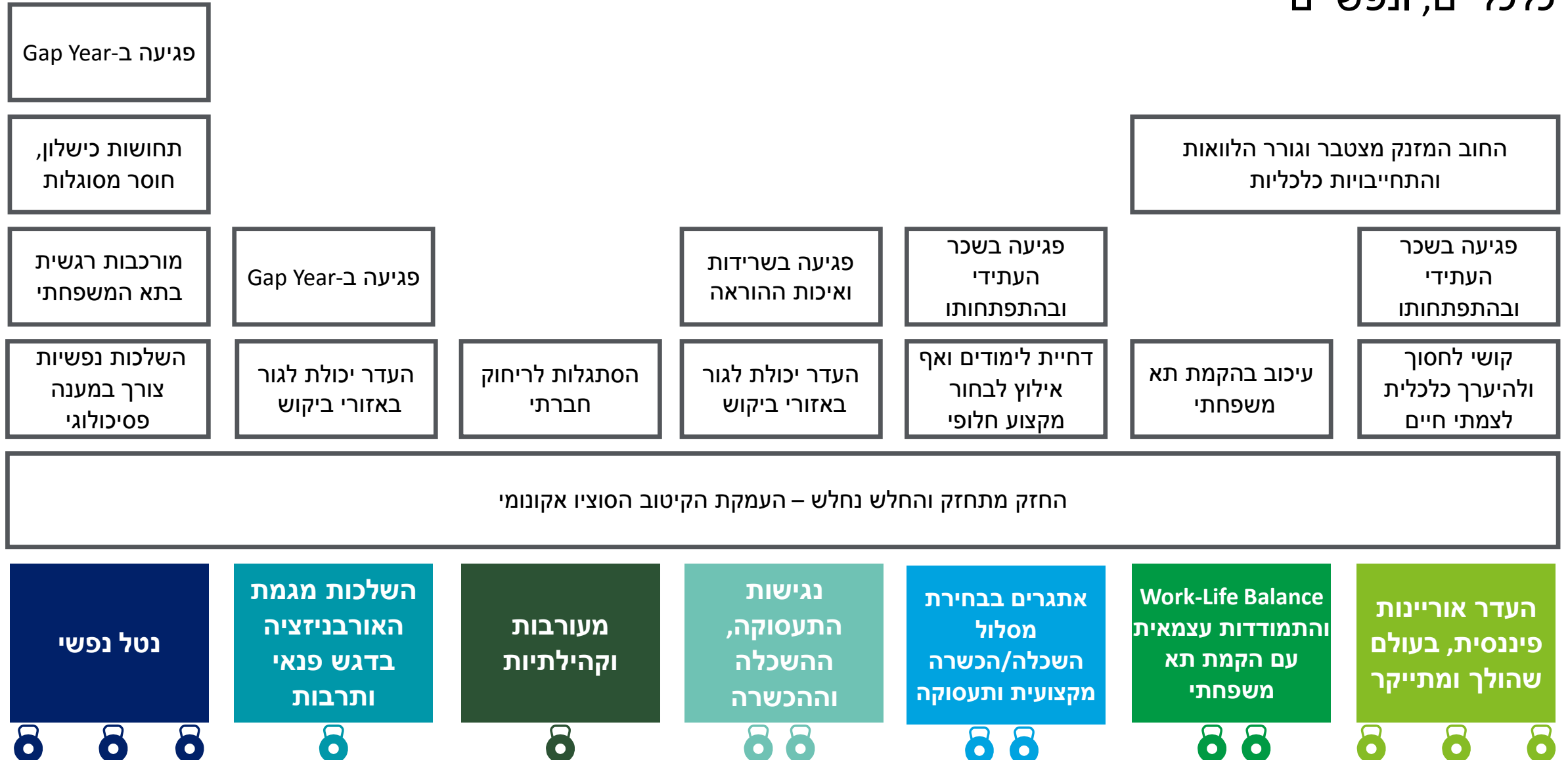
צעירים/ות בחברה
החרדית

צעירים/ות חברה
הערבית

משבר הקורונה עשוי להוביל לתגובת שרשרת בקרב צעירים/ות, לרבות אתגרים תעסוקתיים, כלכליים, ונפשיים

משבר הקורונה עשוי להוביל לתגובת שרשרת בקרב צעירים/ות, לרבות אתגרים תעסוקתיים, כלכליים, ונפשיים

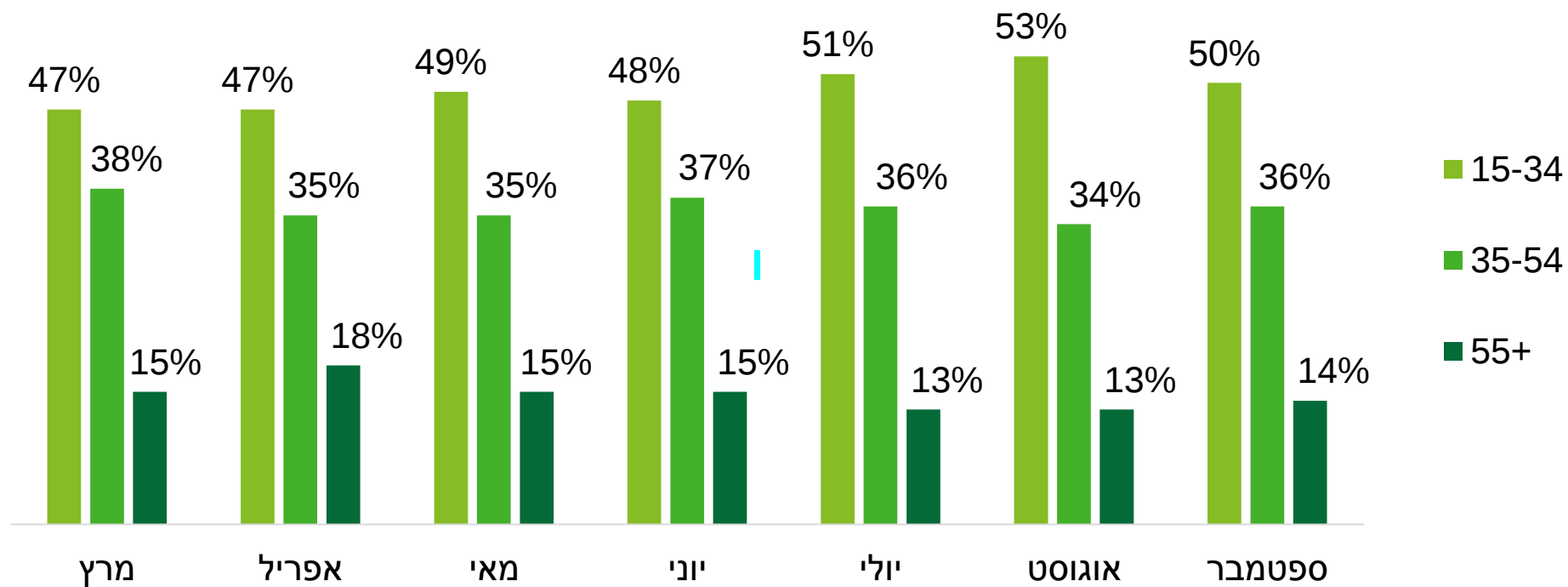

תעסוקתית, צעירים/ות נפגעו יותר ביחס לחלקם באוכלוסייה לאורך כל המשבר; המשבר יכול להביא להשלכות ארוכות טווח בהיבטי אבטלה, בחירת מסלול תעסוקה, והתפתחות השכר

מאז מרץ 2020, מבין הנרשמים בלשכת התעסוקה, שיעור הצעירים/ות עד גיל 34 גבוה בעקביות מ-40%, משיעור המבוגרים, ומשיעורם בשוק העבודה (38%)

מקורות: שיעור דורשי העבודה לפי קבוצת גיל מקרב כלל דורשי העבודה בישראל, פורסם בלשכת התעסוקה, דופק שוק העבודה, פרסום חודשי, ספטמבר 2020

סגירה ממושכת של ענפים בהם עובדים צעירים/ות רבים, לצד תמריצים שליליים לחזרה לעבודה (מודל החל"ת) צפויים להשאיר צעירים/ות רבים מובטלים לתקופה ממושכת

שיעור **החזרה לעבודה** מבין היוצאים לחל"ת בעקבות המשבר עמד בספטמבר על **16%**

מבין הצעירים/ות עד גיל 24, **31%** בקרב בני 25-34 לעומת **40%** בקרב בני 35-54¹

רק **67%** מהצעירים/ות (גילאי 35 ומטה) טוענים כי מעדיפים לחזור לעבודה על פני

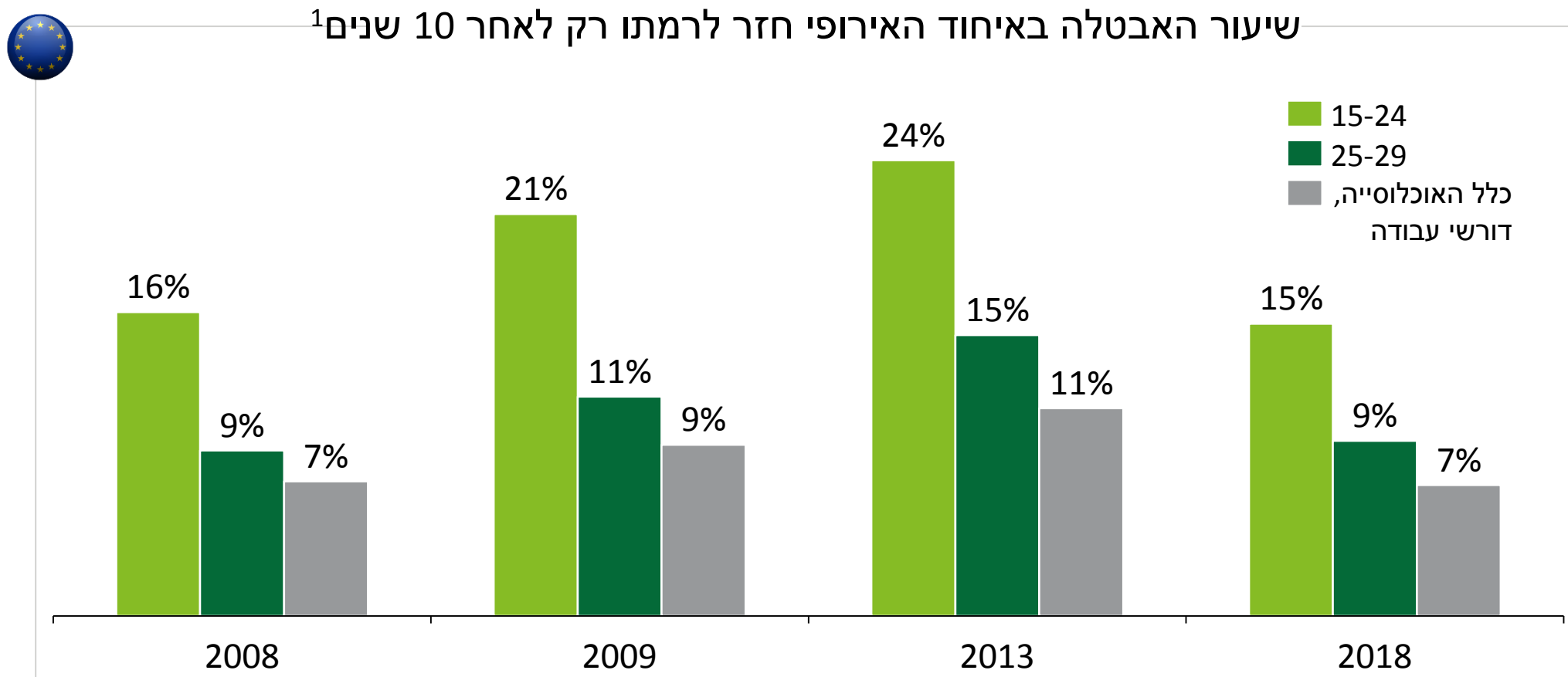

הישארות בחל"ת, לעומת כ-**90%** מהמבוגרים² (יולי)

מקורות: (1) לשכת התעסוקה, דופק שוק העבודה, פרסום חודשי, ספטמבר 2020 (2) סקר שבוצע על ידי AllJobs ומכון שריד - וכלל 1,271 משיבים ביוני-יולי ופורסם ב-TheMarker, העובדים שאיבדו את הסבלנות בסגר השני - ואלה שמתלבטים מה משתלם יותר: לחזור לעבודה או להישאר מובטל?, אוקטובר 2020

המשבר יכול להביא להשלכות ארוכות טווח בהיבטי אבטלה, בחירת מסלול תעסוקה, והתפתחות השכר

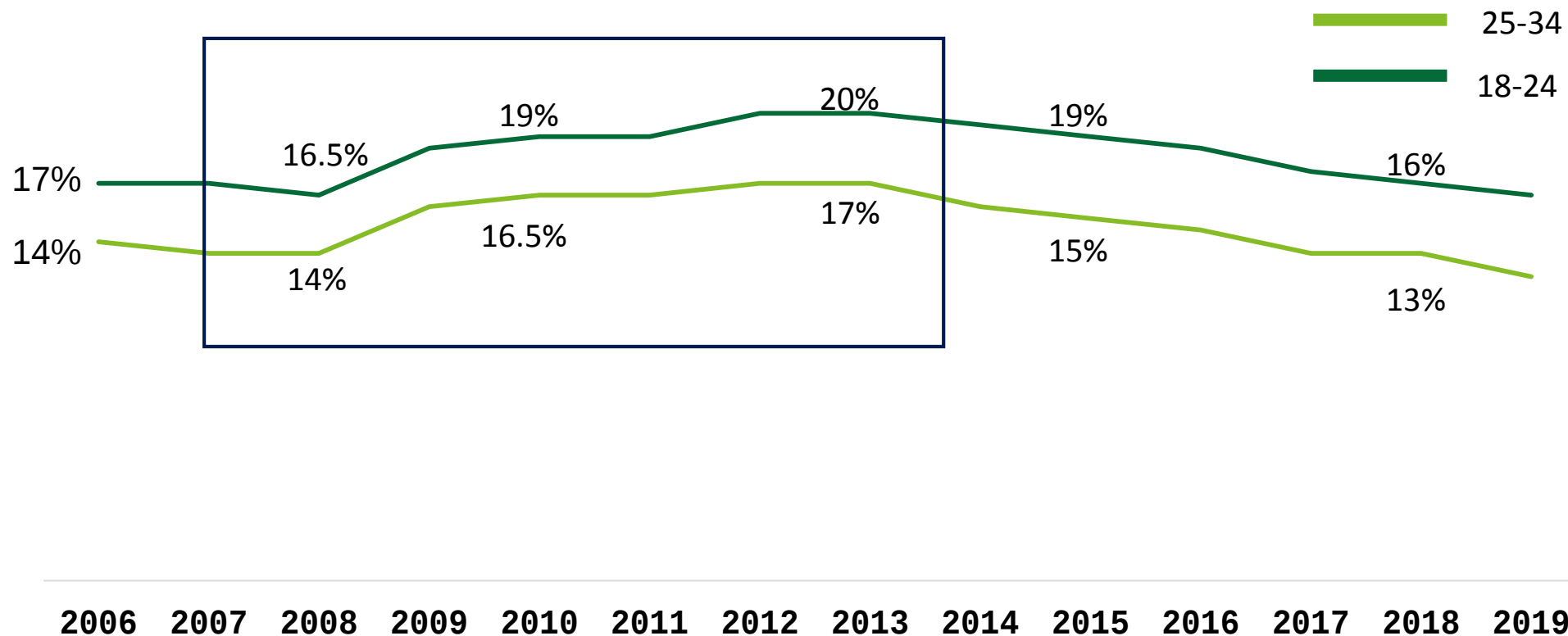
אבטלה של כחצי שנה בגיל 22 תביא לשכר שעתי נמוך יותר בכ-8% בגיל 23, ובכ-3% בגיל 31²

סיכון גובר להיווצרות "דור אבוד" של צעירים/ות; מתפתח דור ששיעור העניים בו הולך להיות גבוה יותר

שיעור הצעירים/ות (15-29) חסרי המעש (NEET) עלה באירופה בעקבות המשבר הכלכלי
ב-2008, בממוצע מכ-14% ל-17% בקרב גילאי 18-24 בין השנים 2008-2013; ומ-16.5%
ל-20% בקרב גילאי 25-34

מקורות: Eurostat data, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) , נאסף בנובמבר 2020

כלכלי

מצבם הכלכלי של הצעירים/ות נפגע קשה בעקבות המשבר; הצעירים/ות יוצרים בור-חוב המעמיק שישפיע על מצבם הכלכלי והאישי גם בעתיד

66% מהצעירים/ות הביעו חשש למצבם הכלכלי בעתיד הנראה לעין, לעומת **60%** באוכלוסייה מעל גיל זה (יולי)¹

20% מבקשות הצעירים/ות (18-39) לתמיכה על ידי אחת מהטבות המדינה בקורונה נדחו, לעומת **14%** בקרב המבוגרים יותר² (יוני)

63% מהצעירים/ות בסיכון אינם מצליחים לכסות את ההוצאות השוטפות שלהם, לעומת **51%** לפני הקורונה (יוני)³

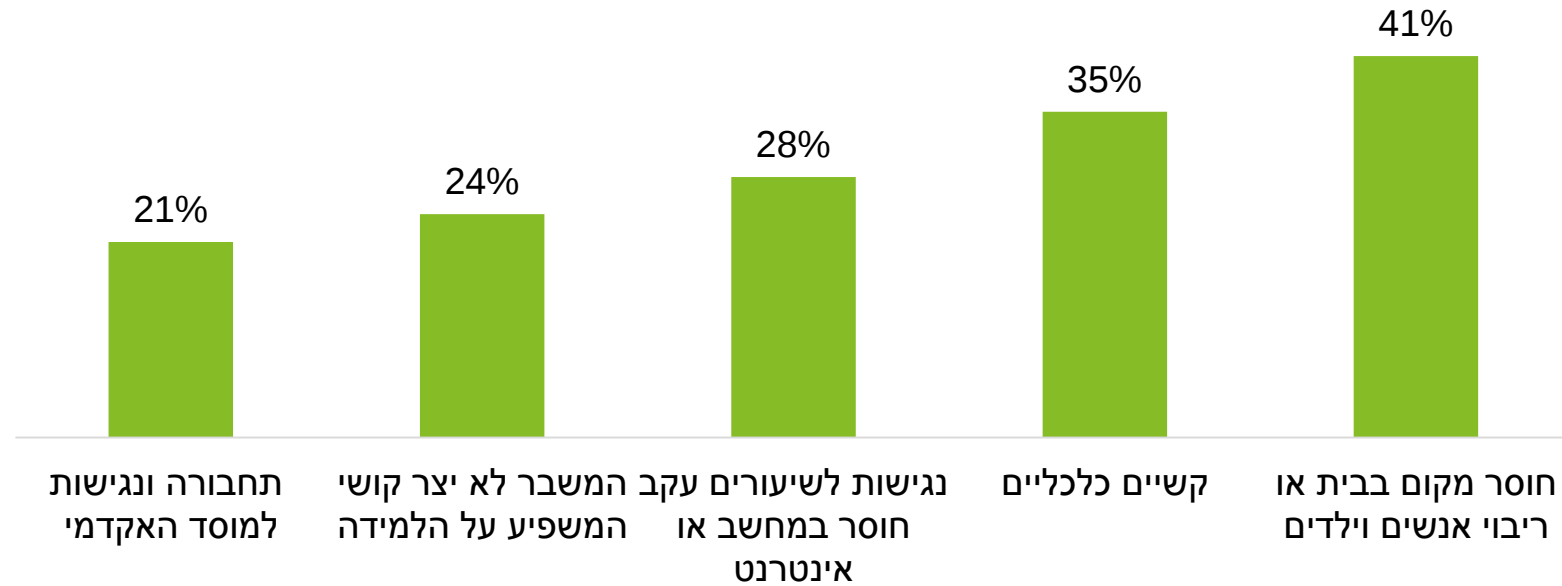

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר ישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020 (2) סקר שבוצע במכון למדיניות חברתית באוניברסיטת וושינגטון בקרב 2500 צעירים ישראלים בקיץ 2020 ופורסם ב-TheMarker, העולם כבר לא יהיה שייך לצעירים: בני 18-39 נפגעו כלכלית הכי קשה מהקורונה, אוקטובר 2020 (3) סקר שבוצע על ידי מכון תובנות עבור תוכנית יתד בקרב כ-560 משיבים במאיוני 2020

המשבר מביא לקשיים בלימודים האקדמיים לצעירים/ות רבים שיביאו את חלקם לפרוש מהלימודים; בעקבות כך עשויים להעמיק עוד יותר הפערים הכלכליים-חברתיים

76% מהסטודנטים טוענים כי חווים קשיים המשפיעים על הלמידה;
35% חווים קשיים כלכליים¹ (יוני)

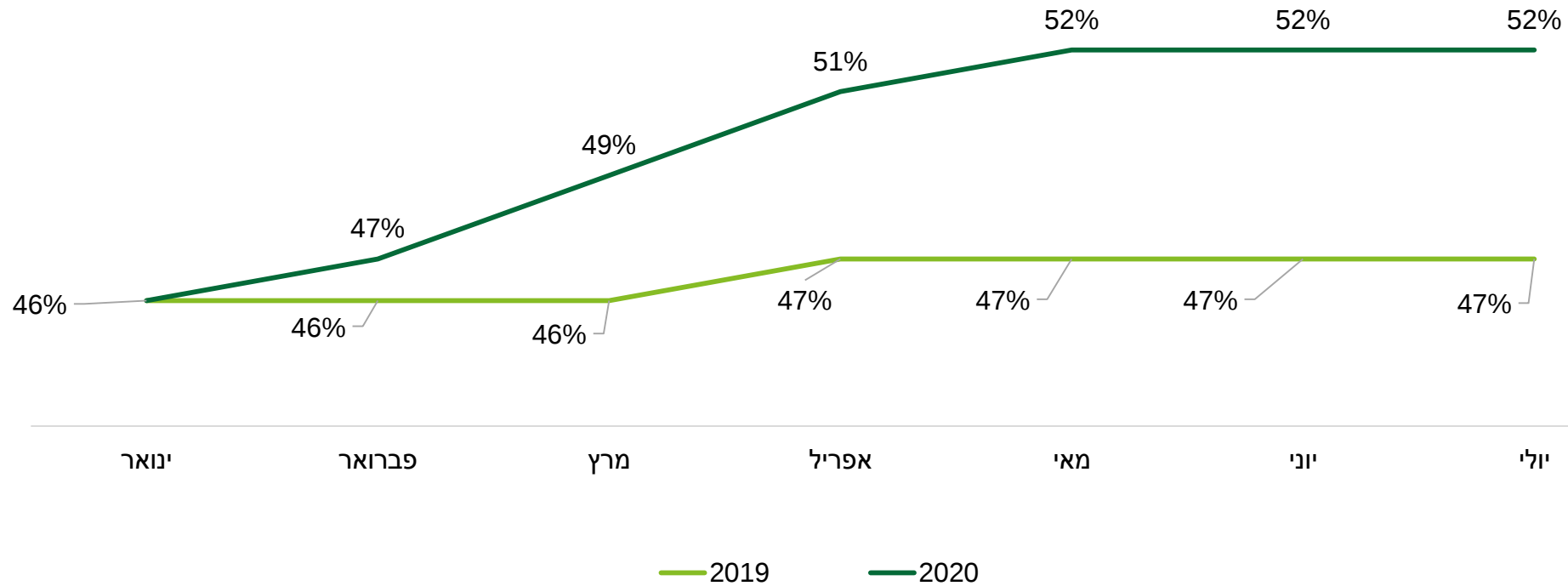

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה לקרן רוטשילד בקרב 500 נבדקים ביוני 2020 ופורסם בקבוצת גיאוקרטוגרפיה, השפעת משבר הקורונה על תפיסות סטודנטים את ההשכלה הגבוהה, 2020

הרעה במצב הכלכלי של צעירים/ות מובילה רבים לחזור לגור אצל ההורים; תופעה זו עשויה להשליך על מצב נפשי, להוביל לתחושה של כשלון וירידה בערך העצמי

מאז פברואר 2020 שיעור הצעירים/ות (18-29) האמריקאים שגרים עם ההורים עלה בכ-6%

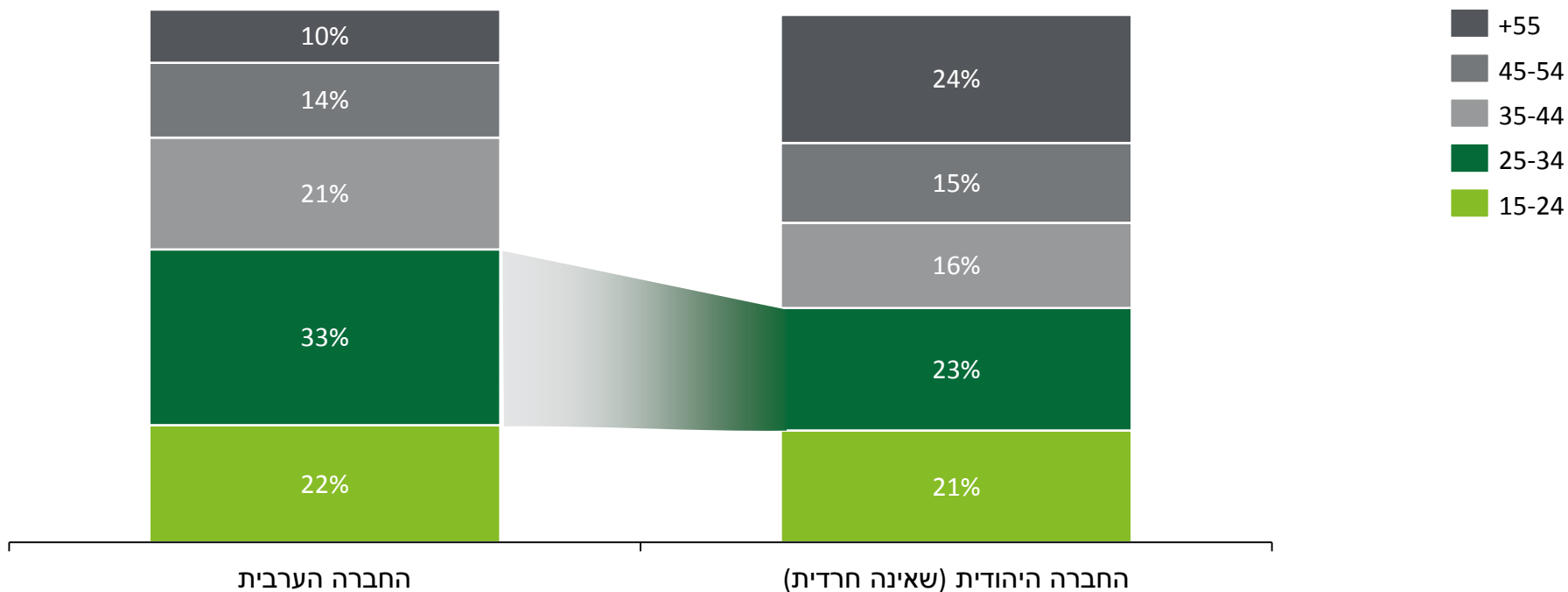

מקורות: Pew research center: A majority of young adults in the U.S. live with their parents for the first time since the Great Depression, September 2020

הצעירים/ות בחברה הערבית נפגעים יותר ממשבר הקורונה תעסוקתית, כלכלית ואקדמית ביחס לשאר הצעירים/ות

33% מבין המובטלים בחברה הערבית הינם צעירים/ות בגילאים 25-34, בעוד ששיעורם באוכלוסייה הערבית הוא **15%** (יולי)

הקורונה משנה דפוסים בחברה החרדית ומסייעת בשילובם בחברה הישראלית

45% מהאוכלוסייה החרדית הגדילו משמעותית את השימוש באינטרנט בעקבות הקורונה¹
(אפריל)

85% מהסטודנטים/ות מהחברה החרדית מסכימים עם הטענה לפיה "למידה מרחוק

מנגישה את הלימודים האקדמיים לקהל גדול יותר ומגוון של אנשים", לעומת **62%**

באוכלוסייה הכללית² (מאי)

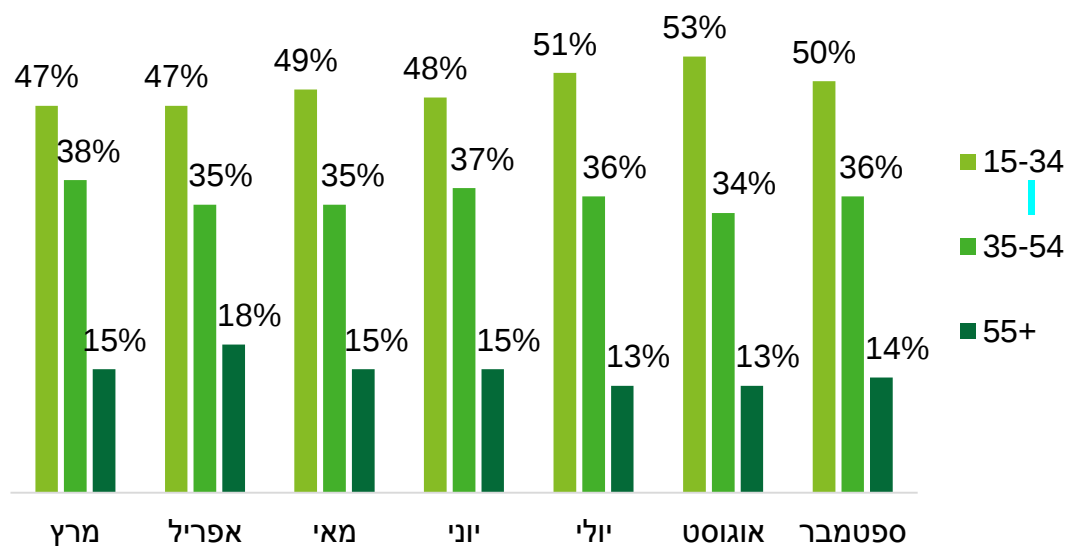

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מכון המחקר KANTAR-TNS לחברת בזק בקרב 400 נשים וגברים מהמגזר החרדי, בגילאי 20-55 באפריל 2020 ופורסם ב-TheMarker, זינוק בשימוש באינטרנט במגזר החרדי בגלל הקורונה, 2020 (2) סקר שבוצע על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה בקרב 676 נבדקים באפריל-מאי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, משבר האמון של הצעירים החרדים, ספטמבר 2020

תעסוקת צעירים/ות ממשיכה להיפגע בשיעורים גבוהים מהמבוגרים; שיעור הצעירים/ות הרשומים בלשכת התעסוקה עלה בין הסגר הראשון לשני

מאז מרץ 2020, מבין הנרשמים בלשכת התעסוקה, שיעור הצעירים/ות עד גיל 34 גבוה בעקביות מ-40%, משיעור המבוגרים, ומשיעורם בשוק העבודה (38%)¹

• מבין כלל הנרשמים בלשכות התעסוקה, שיעור הצעירים/ות עד גיל 34 **עלה** מ-47% בחודש מרץ ל-50% בספטמבר¹

• שיעור **החזרה לעבודה** מבין היוצאים לחל"ת בעקבות המשבר עמד בספטמבר על 16% מבין הצעירים/ות עד גיל 24, 31% בקרב בני 25-34 לעומת 40% בקרב בני 35-54¹

• מאז תחילת משבר הקורונה (מרץ 2020) ועד אוקטובר, 22% מבין כלל צעירים/ות בגילאי 18-39 נרשמו כמובטלים, לעומת 18% בקרב המבוגרים יותר (40-65)²

• שיעור האבטלה באיחוד האירופי עמד על 17.6% בקרב הצעירים/ות (15-24) ו-6.5% בקרב המבוגרים במדינות האיחוד האירופי בקיץ 2020, לעומת 15.1% ו-5.9% ב-2019 בהתאמה³

• צעירים/ות ברחבי העולם (18-35) חוששים בעקביות, מתחילת המשבר, מאובדן עבודתם (43%). נתונים אלו גבוהים במעט משיעורם באוכלוסייה הכללית (אוקטובר)⁴

• למעלה ממחצית (54%) מהצעירים/ות ברחבי העולם (18-29) חשים חוסר בטחון או חשש ממשי לקריירה העתידית שלהם (מאי)⁵

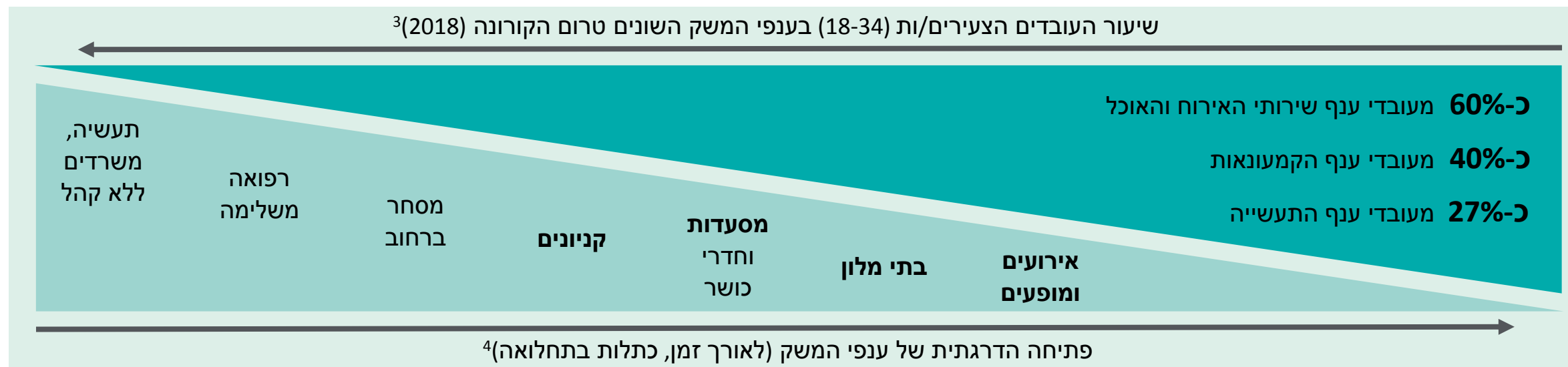
מקורות: (1) לשכת התעסוקה, דופק שוק העבודה, פרסום חודשי, ספטמבר 2020 (2) ביטוח לאומי, נתונים על מקבלי אבטלה, נאסף בנובמבר 2020 (3) Eurostat, Unemployment range by age (4) סקר של דלויט שנערך ב-15 מדינות כל שבועיים מפרוץ המשבר. הנתונים נכונים ל-1 באוקטובר 2020 (5) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות ברחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts on jobs, education, rights, and mental well-being, 2020

סגירה ממושכת של ענפים בהם עובדים צעירים/ות רבים, לצד תמריצים שליליים לחזרה לעבודה (מודל החל"ת) צפויים להשאיר צעירים/ות רבים מובטלים לתקופה ממושכת

- ענפי האירוח והתיירות, המזון והמסחר הקמעונאי, בהם שיעור גבוה מהמועסקים הינם צעירים/ות נפגעו קשה במשבר הקורונה וצפויים להיפתח רק בשלבים האחרונים של היציאה מהסגר¹
- במרץ-אפריל 2020, מבין הצעירים/ות (18-24) שנרשמו לחל"ת, **16%** היו מענפי המסעדות והאירועים (לעומת **5%** מהמבוגרים), **14%** בענף המכירות (לעומת **8%** מהמבוגרים)²

- מנגנון החל"ת הקשיח, המובטח לטווח זמן ארוך אינו מעודד ומתמרץ חזרה לשוק העבודה; המנגנון מעביר את האחריות על התעסוקה מהמעסיקים למדינה, מנתק את הקשר של העובד והמעסיק ולא מעודד את המעסיק להחזיר עובדים לתעסוקה
- רק **67%** מהצעירים/ות (גילאי 35 ומטה) טוענים כי מעדיפים לחזור לעבודה על פני הישארות בחל"ת, לעומת כ-**90%** מהמבוגרים⁵ (יולי)

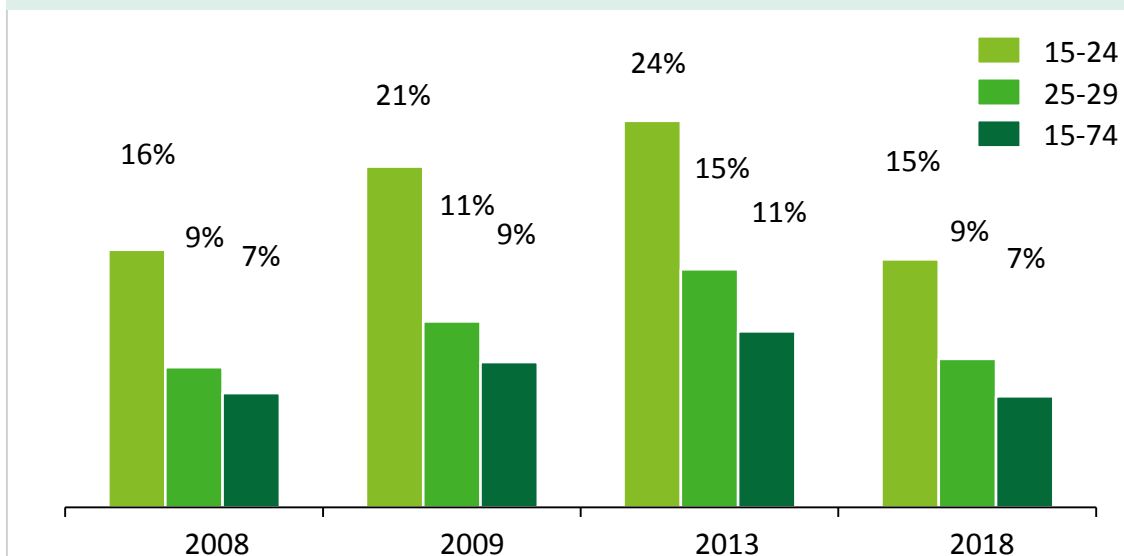
מקורות: (1) גלובס, גם נתוני מע"מ מאשרים: ככל שהעסק קטן כך הוא נפגע יותר מהקורונה, אוגוסט 2020; הלמ"ס, תוצאות סקר מצב העסקים בעת התפשטות נגיף הקורונה (גל 9), אוקטובר 2020 (2) לשכת התעסוקה, דופק שוק העבודה, פרסום חודשי, ספטמבר 2020 (3) הלמ"ס, מועסקים, לפי ענף כלכלי, גיל, קבוצת אוכלוסייה ומין, 2018 (4) גלובס, מומחים ממליצים למל"ל: מסעדות ייפתחו רק כשהיו פחות מ-100 נדבקים ביום, ספטמבר 2020 (5) סקר שבוצע על ידי AllJobs ומכון שריד - וכלל 1,271 משיבים בינו-יולי 2020 ופורסם ב-TheMarker, העובדים שאיבדו את הסבלנות בסגר השני - ואלה שמתלבטים מה משתלם יותר: לחזור לעבודה או להישאר מובטל, אוקטובר 2020

לאבטלה ממושכת בגילאים צעירים השפעה ארוכת טווח על התעסוקה והשכר; בעקבות משבר 2008, שיעור האבטלה באירופה לא חזר לרמתו במשך כעשור

שיעור האבטלה באיחוד האירופי חזר לרמתו רק 10 שנים לאחר המשבר¹

- במדינות שספגו את משבר 2008 בצורה קשה יותר, שיעור האבטלה לא חזר לרמתו עד היום. למשל, בספרד, שיעור האבטלה בקרב צעירים/ות בני 25-29, עמד ב-2008 על **13%**, זינק ל-**33%** ב-2013 ונכון ל-2018 עמד על **28%**¹
- **בארה"ב**, **40%** משתתפי סקר שנערך ב-2018, בקרב דור המילניום, סבורים כי משבר 2008 שינה את מסלול הקריירה שלהם ופגע בהתפתחותם המקצועית²
- לאבטלה בגילאים צעירים השפעה משמעותית על ההתפתחות הכלכלית בשלבים מאוחרים יותר בחיים: על פי מחקר **אבטלה של כחצי שנה בגיל 22 תביא לשכר שעותי נמוך יותר בכ-8% בגיל 23, ובכ-3% בגיל 31**³
- **מחקרים בנוגע למשברים קודמים**, הראו כי על כל תוספת של **1%** לאבטלה, ישנה ירידה של **7%** בשכר הצעירים/ות הנכנסים לעולם התעסוקה וב-**2%** לאחר 20 שנה⁴

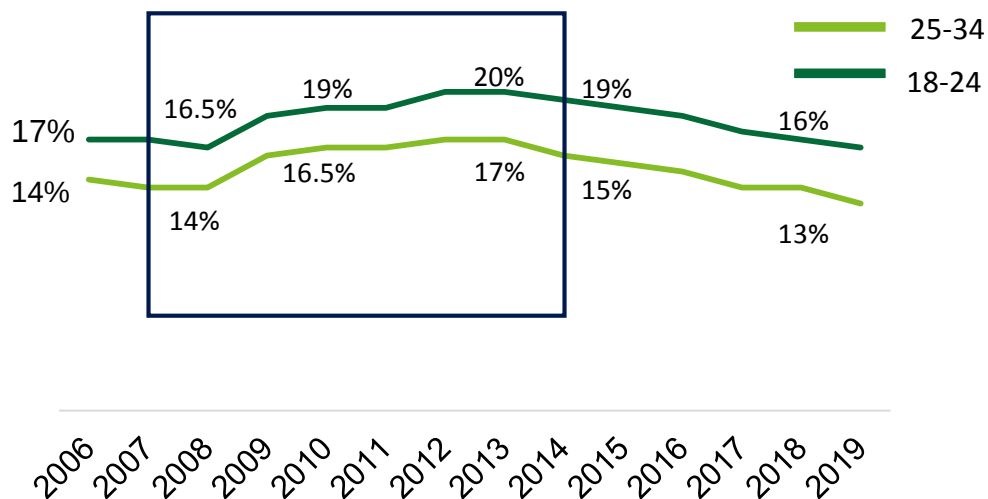
מקורות: (1) Eurostat, Unemployment range by age, נאסף ביוני 2020 (2) סקר שבוצע בקרב כ-1000 לקוחות של חברת ייעוץ אמריקאית ופורסם ב-2018, Forbes, 10 Years Later: 4 Millennials Describe How The Great Recession Shaped Their Lives (3) Kahn Lisa, The long-term labour market consequences of graduating from college in a bad economy, Labour Economics, 2010 (4) Dennis Tamesberger and Johann Bacher, COVID-19 Crisis: How to Avoid a 'Lost Generation', July 2020

שיעור הצעירים/ות חסרי המעש (NEET)¹ עלה בעקבות משבר 2008 באירופה, וסביר שיעלה בעקבות הקורונה; לתופעה זו השפעות רבות על עתיד הצעירים/ות וגם על כלל הכלכלה והחברה

שיעור הצעירים/ות (15-29) חסרי המעש (NEET) עלה באירופה בעקבות המשבר הכלכלי ב-2008, בממוצע מכ-14% ל-17% בקרב גילאי 18-24 בין השנים 2008-2013; ומ-16.5% ל-20% בקרב גילאי 25-34³

טרם פרוץ מגיפת הקורונה (2019) שיעורי ה-NEET באירופה היו הנמוכים מזה עשור³

• עוד טרם הקורונה (2019) שיעור ה-NEET בקרב הצעירים/ות בישראל עמד על 11.5% (לעומת ממוצע מדינות ה-OECD של 10.7%)²

• **תקופות ארוכות של חוסר מעש מובילות לתופעות שליליות רבות מתחומים שונים⁴:**

- דילול קשרים חברתיים, דכדוך ודכאון
- נטל כלכלי על המשפחה
- ככל שתקופת חוסר המעש מתארכת הסיכויים להשתלב בשוק העבודה בעתיד יורדים, וכלל התופעות השליליות מתעצמות
- נטל על הוצאות המדינה ושירותים קהילתיים
- הרחבת והעמקת העוני והפשיעה

מקורות: (1) Not in Education, Employment, or Training (NEET rates) (2) OECD, NEET rates (3) Eurostat data, Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) (4) OECD, The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?, 2016; Eurofound, Exploring the diversity of NEETs, 2016; 2017; המכון הישראלי לדמוקרטיה, חוסר מעש בקרב צעירים ערבים בישראל, 2017; נאספ ב-2020, נאספ בנובמבר 2020

סיכון גובר להיווצרות "דור אבוד" של צעירים/ות; מתפתח דור ששיעור העניים בו הולך להיות גבוה יותר

- הכוונה ב"דור אבוד" היא לדור ש"פספס את הרכבת" של עולם העבודה בתחילת חייו ולעולם לא יצליח להתאושש פיננסית מהפגיעה הראשונית
- אובדן שנות ניסיון בשלבים הצעירים של הקריירה יקשה על התפתחות הקריירה העתיד
- משבר 2008 ומשבר הקורונה בעקבותיו, מעמידים את דור המילניום בסיכוי ממשי להפוך ל"דור אבוד" מבחינת צבירת הון
- עבור צעירים/ות ישראלים, משבר הקורונה המתמשך ככל הנראה ייצר אפקט דומה, צעירים/ות רבים מייצרים בור-חוב הולך ומעמיק

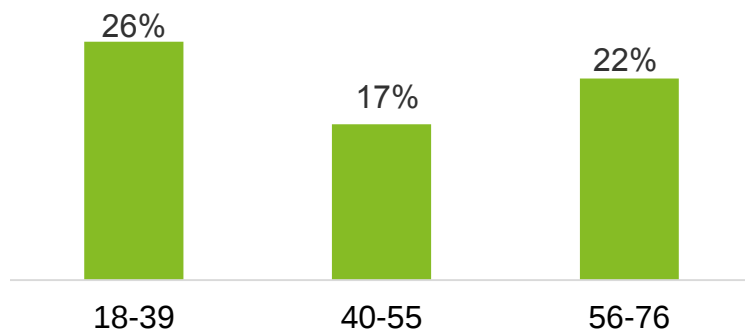
מקורות: OECD, Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience, 2020; Britannica-lost generation; Kahn Lisa, The long-term labour market consequences of graduating from college in a bad economy, Labour Economics, 2010; IPSOS, Financial impact of COVID-19 already being felt by Britons, especially younger generations, April 2020

פער בין שיעור הצעירים/ות המתקשים לעמוד בהוצאותיהם לבין שאר האוכלוסייה

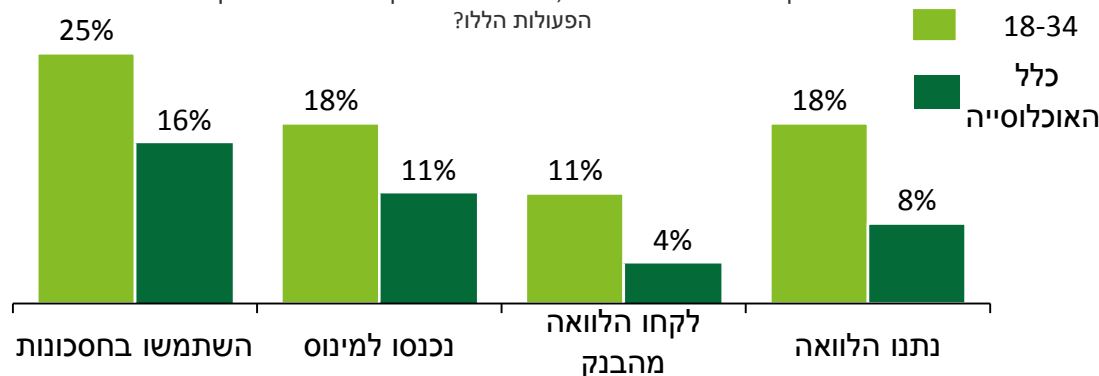

26% מהצעירים/ות (18-39) חשים חוסר בטחון תזונתי, לעומת 17% בקרב בני 40-55 ו-23% בקרב בני 56-76 ² (יוני)

צעירים/ות בריטים נאלצים לסכן את עצמם פיננסית בשיעור גדול יותר מיתר האוכלוסייה ⁴ (מרץ)

בהקשר למצב הכלכלי הנוכחי, האם עשית או שקלת לעשות אחת מן הפעולות הללו?

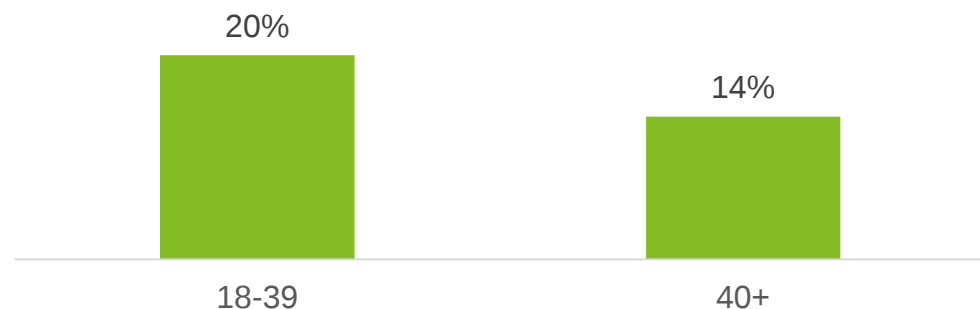
- 66% מהצעירים/ות הביעו חשש למצבם הכלכלי בעתיד הנראה לעין, לעומת 60% באוכלוסייה מעל גיל זה ¹ (יולי)
- 24% מהצעירים/ות (18-39) מתקשים לעמוד בתשלומי משק בית שאינם משכנתא או שכר דירה, למשל תשלומי חשמל וארנונה. לעומת 20% בקרב גילאי 40-55, ו-9.2% בקרב גילאי 55 ומעלה ² (יוני)
- רכישות "דירה ראשונה" (שנרכשת לרוב על ידי זוגות צעירים) בשוק החופשי ירדו ב-24% בין החודשים אפריל-יוני בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2019. הרמה הנמוכה מזה עשור ³

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר ישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020 (2) סקר שבוצע במכון למדיניות חברתית באוניברסיטת וושינגטון בקרב 2500 צעירים ישראלים בקיץ 2020 ופורסם ב-TheMarker, העולם כבר לא יהיה שייך לצעירים: בני 18-39 נפגעו כלכלית הכי קשה מהקורונה, אוקטובר 2020 (3) הכלכלית הראשית, סקירת ענף הנדלן למגורים לרבעון השני 2020, ספטמבר 2020 (4) סקר שבוצע בצורה אינטרנטית בקרב כ-1000 תושבי בריטניה בגילאי 18-75 בין התאריכים 27-30 מרץ ופורסם ב-IPSON, Financial impact of COVID-19 already being felt by Britons, especially younger generations, April 2020

הצעירים/ות בתקופת המשבר נכנסים לחובות שהולכים ומעמיקים. חובות אלה ישפיעו על מצבם הכלכלי והאישי גם בעתיד

20% מבקשות הצעירים/ות (18-39) לתמיכה על ידי אחת מהטבות המדינה בקורונה נדחו, לעומת 14% בקרב המבוגרים יותר¹ (יוני)

- **13%** מהצעירים/ות (18-39) מדווחים על פיגור בהחזר הלוואות לבנקים (שאינן משכנתא), לעומת **4.7%** מהמבוגרים¹ (יוני)
- על פי מחקר, הפגיעה הצפויה בחיסכון של עובד צעיר כבן 27 שלא עבד כחצי שנה עד שיגיע לגיל 65 גבוהה בכ- **65%** מהפגיעה בעובד שהוא כיום בן 55. פגיעה זו נובעת מהפסד הצבירה בשל האבטלה שמתעצמים בשל הפסדי הריבית, ומתעצמת עוד יותר לאור חילופי עבודות רבים יותר וסביבות ריבית נמוכות יותר לאור משברים כלכליים²

- על פי ה-OECD, צעירים/ות שמסיימים את לימודיהם בעתות משבר יתקשו במציאת עבודה והכנסה גבוהה, קושי שעשוי לעכב את עצמאותם הכלכלית³

- לפי נתוני 2016, ילידי שנות ה-80 הם בעלי הון נמוך ב- **34%** מאיפה שהם יכלו להיות, אלמלא המשבר ב-2008⁴

- כך, מגיעים בני דור המילניום במצב פגיע יותר למשבר הקורונה מאשר המצב אליו הגיעו בני דור ה-X למשבר 2008 מבחינה פיננסית⁴

מקורות: (1) סקר שבוצע במכון למדיניות חברתית באוניברסיטת וושינגטון בקרב 2500 צעירים ישראלים בקיץ 2020 ופורסם ב-TheMarker, העולם כבר לא יהיה שייך לצעירים: בני 18-39 נפגעו כלכלית הכי קשה מהקורונה, אוקטובר 2020 (2) חישוב שבוצע על ידי פרופסור אביה ספיבק לגלובס באוגוסט 2020 ופורסם בגלובס, רק בגלל הקורונה: הכסף האבוד של הצעירים בישראל, אוגוסט 2020 (3) OECD, Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience, June 2020 (4) Jobs, October 2020; Business Insider, The Great Recession created a domino effect of financial struggles for millennials — here are 5 ways it shaped the generation, August 2019

הזדמנות: למרות ההפסדים הכלכליים הרבים שהצעירים/ות במשבר חווים ויחוו, המשבר מהווה גם הזדמנות לחינוך והגברת אוריינות פיננסית, שעשויים בטווח הארוך להביא לרווחה כלכלית

בני דור המילניום הצעירים/ות האמריקאים, זהירים יותר בבחירות שלהם
(2018)²

פעולות פיננסיות שעושים צעירים/ות כהכנה למשבר

• המשבר מהווה הזדמנות לצעירים/ות ללמוד התנהלות כלכלית נכונה ולפתח אוריינות פיננסית

• ההוצאה החודשית הממוצעת הכוללת של סטודנטים/ות נמוכה ב-
10% לעומת השנה שעברה (יולי-ספטמבר)¹

• ילידי שנות ה-90 (בני דור המילניום הצעירים/ות) הם הדור השמרני ביותר בהשקעות מאז המשבר הגדול (1929) - **93%** מעידים כי הם חוששים מהשקעות³

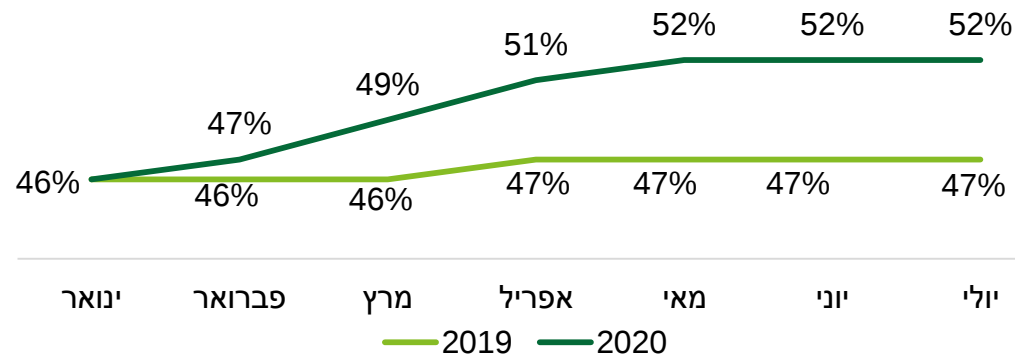
• אחד ההסברים לכך הוא שבעת משבר 2008 הם היו צעירים/ות בתחילת דרכם ונחשפו לנזקי המשבר. כך, הם קיבלו שיעור משמעותי באוריינות פיננסית³

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מכון מאגר מוחות והתאחדות הסטודנטים בקרב 10,000 סטודנטים בין החודשים יולי-ספטמבר 2020 (2) Forbes, 10 Years Later: 4 Millennials Describe How The Great Recession Shaped Their Lives, October 2018 (3) Business Insider: The Great Recession created a domino effect of financial struggles for millennials — here are 5 ways it shaped the generation, August 2019

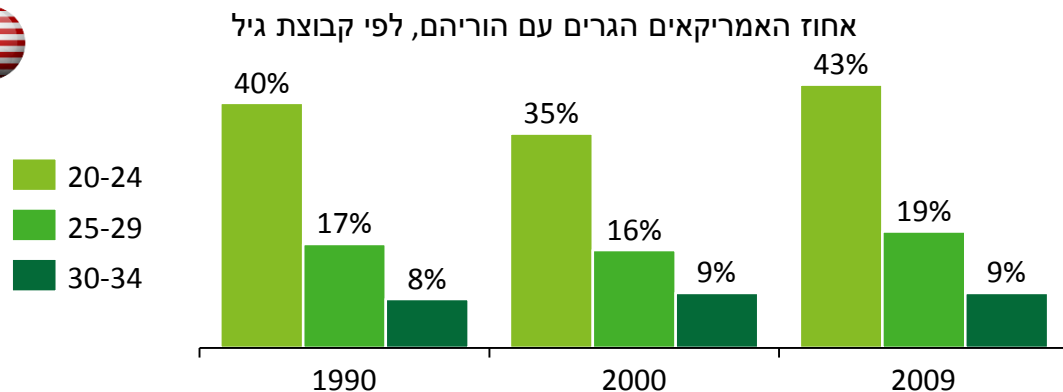
הרעה במצב הכלכלי של צעירים/ות מובילה רבים לחזור לגור אצל ההורים; תופעה זו עשויה להשליך על מצב נפשי, להוביל לתחושה של כשלון וירידה בערך העצמי

מאז פברואר 2020 שיעור הצעירים/ות (18-29) האמריקאים שגרים עם ההורים עלה בכ-6%⁴

- תופעת המגורים אצל ההורים הייתה נפוצה בישראל עוד לפני משבר הקורונה, כאשר כשליש מהצעירים/ות גרו אצל ההורים (2018)¹
- **36%** מקרב שוכרי הדירות הצעירים/ות (18-35) בתל אביב עזבו או חשבו שייאלצו לעזוב את מגוריהם בעיר בעקבות הרעה במצבם הכלכלי² (מאי-יוני)
- **13%** מהסטודנטים עזבו את דירתם בעקבות המשבר³ (ספטמבר)

המשבר הכלכלי ב-2008 הוביל יותר צעירים/ות לגור עם הוריהם⁵

מקורות: (1) מחקר של שירלי בן שלמה, אוניברסיטת בר אילן, פברואר 2020 (2) סקר שבוצע על ידי מרכזי הצעירים בעיריית תל אביב בקרב 300 נשאלים במאי-יוני 2020 ופורסם באתר של עיריית תל אביב (3) סקר שבוצע על ידי מכון מאגר מוחות והתאחדות הסטודנטים בקרב 10,000 סטודנטים ביולי-ספטמבר 2020 (4) Pew research center: A majority of young adults in the U.S. live with their parents for the first time since the Great Depression, September 2020 (5) Zhenchao Qian, During the Great Recession, More Young Adults Lived with Parents, August 2012

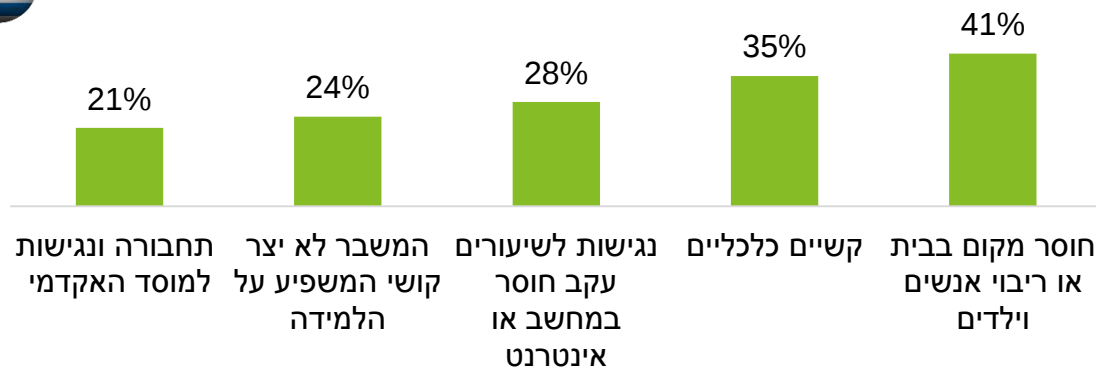
באקדמיה ניכרת העמקת פערים חברתיים-כלכליים: גידול ברישום מחד, נשירה של סטודנטים/ות רבים מאידך. בנוסף, איכות ההשכלה עשויה להיפגע

- באוקטובר 2020 נצפתה עליה של **20-25%** בכלל הנרשמים לאוניברסיטאות ומכללות לעומת שנת הלימודים הקודמת¹
- **24%** מהסטודנטים שקלו להקפיא או לפרוש מהלימודים בעקבות משבר הקורונה² (ספטמבר)
- בקרב הסטודנטים/ות שהפסיקו את לימודיהם, **24%** הפסיקו מסיבות טכניות למשל קושי בלמידה מרחוק, **15%** הפסיקו בשל סיבות כלכליות, ביניהן קושי בתשלום שכ"ל וצורך לפרנס³ (יוני)
- למעלה ממחצית מהישראלים מאמינים כי לא יוכלו לממן את הלימודים האקדמיים לילדיהם ו-**60%** מתוכם מייחסים זאת לקורונה⁴ (אפריל)
- הגידול ברישום לצד הנשירה של אוכלוסיות חלשות יותר מביא להעמקת הפערים חברתיים-כלכליים

76% מהסטודנטים טוענים כי חווים קשיים המשפיעים על הלמידה;
35% חווים קשיים כלכליים³ (יוני)

- **51%** מהצעירים/ות הסטודנטים/ות בעולם (18-29) מאמינים שהלימודים שלהם יתעכבו בעקבות המשבר ו-**9%** חוששים שהלימודים שלהם ייפגעו⁵ (מאי)

מקורות: (1) המועצה להשכלה גבוהה, לקט נתונים לקראת פתיחת שנת הלימודים האקדמית תשפ"א, אוקטובר 2020 (2) סקר שבוצע על ידי מכון מאגר מוחות והתאחדות הסטודנטים בקרב 10,000 סטודנטים בין החודשים יולי-ספטמבר 2020 (3) סקר שבוצע על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה לקרן רוטשילד בקרב 500 נסקרים ביוני 2020 ופורסם בקבוצת גיאוקרטוגרפיה, השפעת משבר הקורונה על תפיסות סטודנטים את ההשכלה הגבוהה, 2020 (4) סקר שבוצע בקרב כ-500 גברים ונשים, בהזמנת קרן אייסיף (5) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות מרחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts on jobs, education, rights, and mental well being, August 2020

צעירים/ות בישראל חוו תחושות לחץ גבוהות יותר עם פרוץ משבר הקורונה בהשוואה לקבוצות גיל מבוגרות יותר

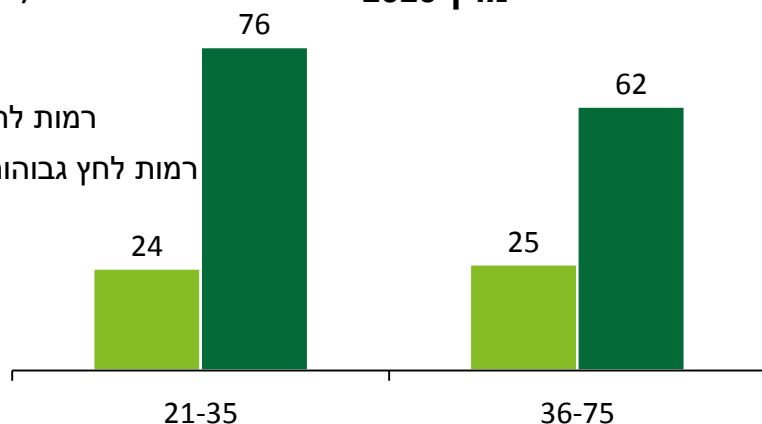

- בין החודשים ינואר-יוני 2020 ישנה עלייה של **4.5%** במקרים המדווחים של התאבדויות, רבים מהם צעירים/ות¹
- על פי עמותת ער"ן ישנו גידול של **8%** בפניות הצעירים/ות למוקד המיוחד למצוקה נפשית בין החודשים מרץ-אפריל³
- לפי עמותת "עלם", המסייעת לצעירים בסיכון, ישנו גידול של **62%** בסיוע לצעירים/ות מעל גיל 18 בחודשים מאי-יולי, בהשוואה לרבעון ממוצע ב-2019²

שיעורי הלחץ בקרב קבוצת הגיל הצעירה (21-35) דומים לקבוצת הגילאים

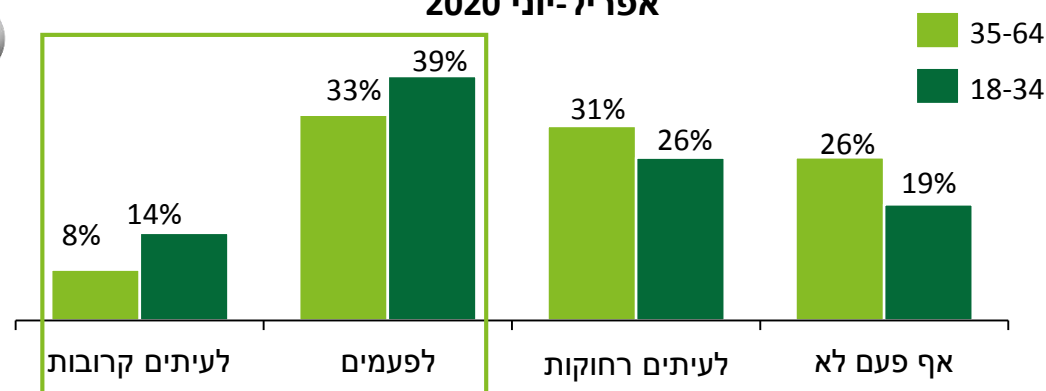
36-45, אך גבוהים מאשר מרץ 2020 וזאת הגיל המבוגרות (+46)⁵

רמות לחץ נמוכות
רמות לחץ גבוהות-מתונות

דיווחים עצמיים על דיכאון מאז פרוץ המשבר, באוכלוסייה היהודית⁴

אפריל-יוני 2020

מקורות: (1) הארץ, בעקבות הקורונה: עלייה חדה במספר ניסיונות ההתאבדות עקב מצוקה כלכלית, 2020 (2) ללא גילאים מדויקים; פורסם בעלם, דו"ח קורונה יוני-אוגוסט 2020 (3) נתוני ארגון ער"ן שפורסמו ב-הכנסת, הקורונה הנפשית: עלייה של 25% באיומי התאבדות למוקד המצוקה של ער"ן, אוגוסט 2020 (4) סקר שבוצע על ידי מכון ipanel, בקרב כ-500 צעירים/ות באפריל-יוני 2020 (5) סקר שבוצע בקרב כ-200 משתתפים באפריל ופורסם ב- Danny Horesh, Rony Kapel Lev-Ari, Ilanit Hasson-Ohayon, Risk factors for psychological distress during the COVID-19 pandemic in Israel: Loneliness, age, gender, and health status play an important Role, June 2020

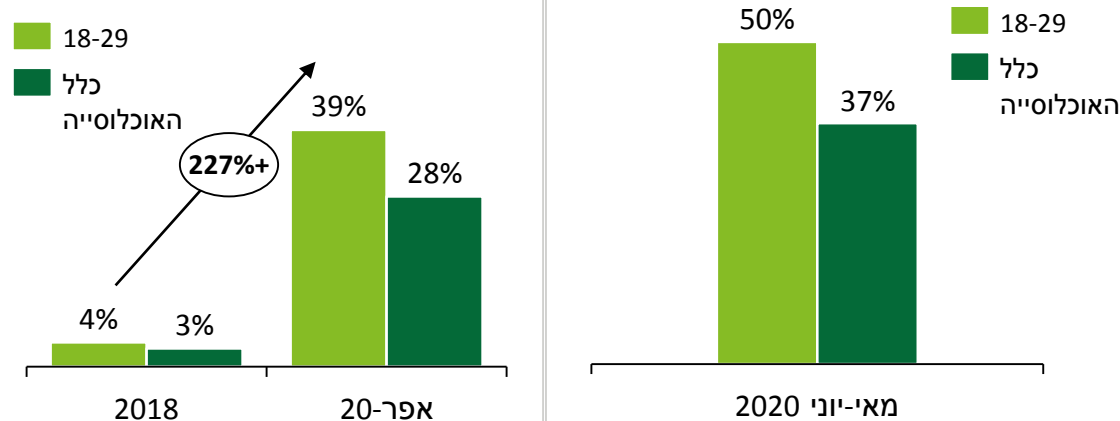

צעירים/ות בעולם חווים לחצים נפשיים משמעותיים כתוצאה ממשבר הקורונה, יותר ממבוגרים; ההשפעות הנפשיות של המשבר צפויות להימשך גם לאחר סיומו

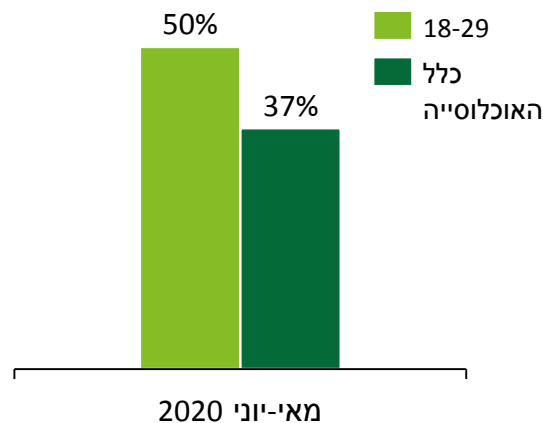
התסמינים הנפשיים מופיעים בקרב שיעור גבוה יותר של צעירים/ות אמריקאים בגילאי 18-29 בעקבות הקורונה

תחושת מצוקה נפשית⁶

שיעורי דיכאון וחרדה⁵

• נכון לאפריל-מאי 2020 **17%** מהצעירים/ות ברחבי העולם (18-29) ככל הנראה סובלים מחרדה ומדיכאון. נצפה שיעור גבוה יותר בקרב המובטלים (24%)¹

• כ-**90%** מהצעירים (18-34) בארה"ב מדווחים שחווים מצוקה נפשית במידה בינונית-גבוהה, לעומת כ-**70%** מהמבוגרים יותר (מאי)²

• **13%** מהצעירים/ות באירופה דיווחו על תחושת דכאון ודכדוך ברוב או בכל הזמן בעקבות הקורונה, לעומת **9%** מהאוכלוסייה הכללית³ (יולי)

• צעירים/ות ברחבי העולם (18-35) חוששים בעקביות, מתחילת המשבר, ממצבם הבריאותי של בני משפחתם (**67%**). נתונים אלו גבוהים במעט משיעורם באוכלוסייה הכללית (אוקטובר)⁴

• המשבר הפיננסי של 2008 הוביל ליותר התאבדויות ביחס לתחזית, בשנת 2009 נצפתה עלייה של **11%** בקרב גברים אירופאים בגילאי 15-24⁷

• בנוסף, נמצאה קורלציה בין עלייה בשיעור ההתאבדויות לבין עלייה בשיעור האבטלה, בייחוד במדינות בהן שיעור האבטלה היה נמוך טרם המשבר⁸

• בעקבות המשבר הפיננסי של 2008 אמריקאים שחוו השפעה שלילית משמעותית מהמשבר כמו פגיעה כלכלית או אבטלה סבלו מתסמינים נפשיים (למשל דכאון וחרדה) גם כ-3-4 שנים לאחר המשבר. לעומת שאר האוכלוסייה, שבתקופה זו מצבה הנפשי שב למצבה טרם המשבר. צעירים סבלו מתופעות שליליות משמעותיות מהמשבר בשיעורים גבוהים⁹

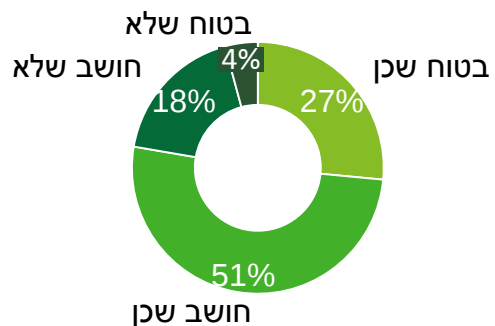
מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות מרחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts on jobs, education, rights, and mental well being, 2020 (2) סקר שבוצע בקרב 1,500 אמריקאים במאי 2020 ופורסם ב-Olafur S. Palsson, PSY.D. University of North Carolina at Chapel Hill, Sarah Ballou, PH.D. and Sarah Gray, PSY.D. Harvard Medical School, The U.S. National Pandemic Emotional Impact Report, June 2020 (3) סקר שבוצע בקרב מדינות האיחוד האירופי באפריל וביוני 2020 ופורסם ב-Eurofound, Living, working and COVID-19 dataset, 2020 (4) סקר של דלויט שנערך מפרוץ המשבר ב-15 מדינות כל שבועיים, הנתונים עדכניים לאוקטובר 2020 (5) שיעור בעלי התסמינים לדיכאון וחרדה; סקר שבוצע בקרב כ-500 משתתפים במאי-יוני 2020 ופורסם ב-CDC, Mental distress among US adults During the Covid-19 pandemic, 2020 (6) סקר שבוצע בקרב למעלה מ-500 משתתפים בקרב האוכלוסייה האמריקאית באפריל 2020 (7) התחזית מבוססת על כמות ההתאבדויות בקרב 35 מדינות אירופאיות בין השנים 2000-2007 ופורסמה ב-British Medical journal: Impact of 2008 global economic crisis on suicide: time trend study in 54 countries, 2013 (8) מתאם ספירמן של 0.48 (9) Miriam K. Forbes and Robert F. Krueger, The Great Recession and Mental Health in the United States, 2019

הזדמנות: שיעור המתנדבים זינק ב-50% בתקופת הקורונה וכ-80% מהצעירים/ות שהתנדבו בעת המשבר סבורים כי ימשיכו להתנדב גם בסיומו

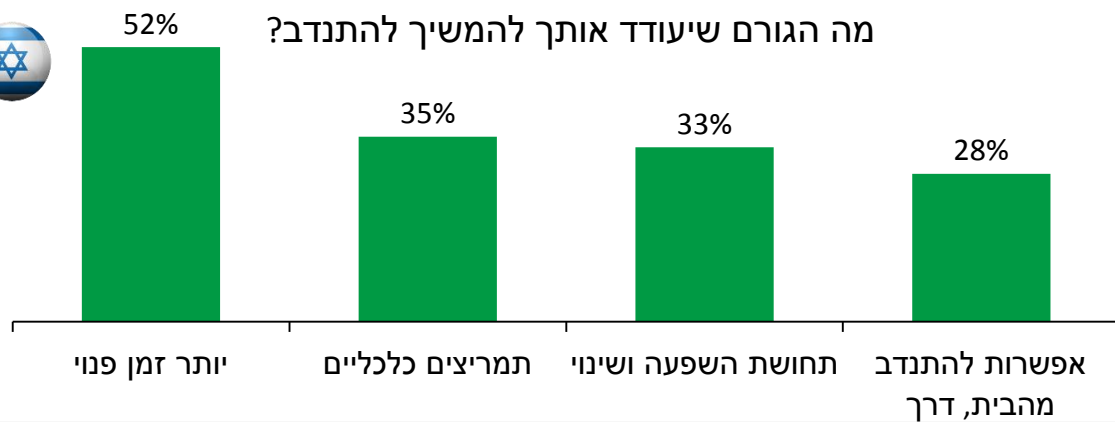
כ-80% מהצעירים/ות שהתנדבו בתקופת המשבר סבורים שהם ימשיכו להיות מעורבים גם בתום תקופת הקורונה (מאי)¹

האם תמשיך להתנדב בתום תקופת הקורונה?

כשליש מהצעירים/ות שהעידו שהתנדבו בעת המשבר, טוענים שאפשרות התנדבות מרחוק תגרום להם להמשיך להתנדב (מאי)¹

מה הגורם שיעודד אותך להמשיך להתנדב?

• **18%** מהצעירים/ות המתנדבים בזמן הקורונה הם חדשים, כלומר לא היו מתנדבים טרום המשבר (מאי)¹

• מעל ל-**70%** מהצעירים/ות התנדבו מרחוק - דרך הטלפון/הרשת (מאי)¹

• כ-**18%** מהצעירים/ות הגיעו להתנדב דרך הקהילה שבה הם חברים (מאי)¹

• שיעור המתנדבים הצעירים בקורונה עלה בכ-**50%**; בקרב כלל האוכלוסייה לא זוהה גידול¹ (מאי)

• שיעור המתנדבים ירד בגל השני (יולי) ביחס לגל הראשון (מרץ-אפריל) בכ-**40%** בכלל האוכלוסייה. אולם על פי עמותת "רוח טובה" מספר המתנדבים הצעירים/ות (25-34) גבוה מהמבוגרים (אוגוסט)²

• **31%** מקרב צעירי/ות העולם (18-29) הרחיבו את היקף התנדבותם בעקבות הקורונה. **27%** תרמו לצדקה בעקבות המשבר³ (מאי)

מקורות: (1) המקור בנוגע לאחוז המתנדבים מכלל האוכלוסייה בשגרה נלקח מתוך סקר ההתנדבות הגדול שנעשה ב-2019 ופורסם בYnet, מתנדבים או לא? סקר ההתנדבות הגדול שנעשה ב-2019; הנתונים בנוגע לתקופות הקורונה נלקחו מתוך המכון למנהיגות אזרחית, שיתופים, המכון למשפט ופילנתרופיה באוניברסיטת תל אביב, סקר השפעת משבר נגיף הקורונה על ארגונים חברתיים בישראל, אפריל 2019; גנדי והרשות להתנדבות ישראלית, מעורבות חברתית של צעירים בתקופת הקורונה, מאי 2020 (סקר שבוצע על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה בקרב 500 צעירים בגילאי 18-35 במאי 2020) (2) לפי נתוני עמותת "רוח טובה" שפורסמו בYnet, ירידה חדה במתנדבים לצד עלייה בביקוש, אוגוסט 2020 (3) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות ברחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts on jobs, 20-2019 education, rights, and mental well being, 20

הזדמנות: מגפות ומשברים משפיעים לשלילה על אמונם של הצעירים/ות בהנהגה; עם זאת, המשבר הנוכחי מפתח דור בעל "מודעות פוליטית חברתית"

- **12%** מהצעירים/ות (18-34) מתארים את תחושתם כלפי תפקוד הממשלה במשבר הקורונה באופן חיובי (היעדר שביעות רצון ואמון), לעומת ל-**17%** מהאוכלוסייה המבוגרת יותר (+35)¹ (יולי)
- פחות ממחצית מהצעירים/ות (**44%**) אופטימיים בנוגע ליכולת של החברה הישראלית להתאושש מהמשבר. שיעור דומה לאוכלוסייה הכללית¹ (ספטמבר)

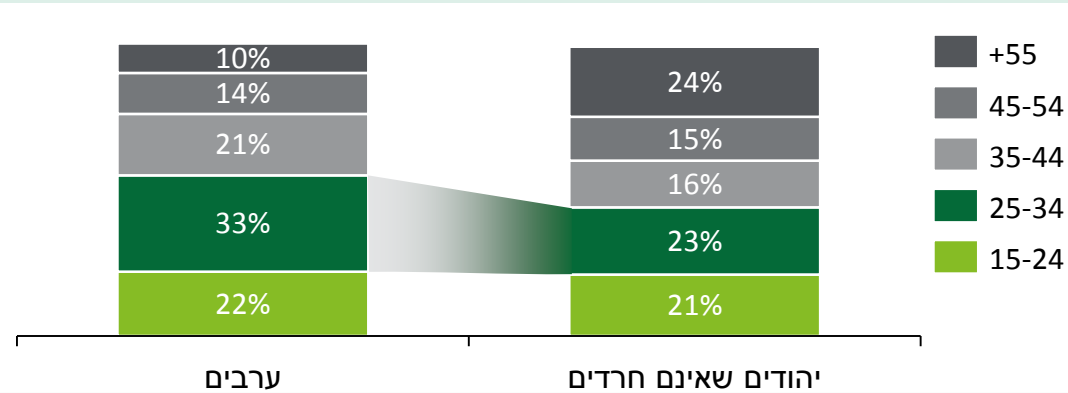
- חשיפה למגפה גדולה בגילאים 18-25 תשפיע בעתיד שלאחר המגפה על אמונם של הצעירים/ות במוסדות הפוליטיים ובהנהגה הפוליטית²
- באירופה, צעירים/ות (18-34) צעירים/ות שנשאלו באיזה מידה סומכים על ממשלתם בתקופת הקורונה נתנו ציון ממוצע של 4.6 (מתוך 10), באופן דומה לאוכלוסייה הכללית. למדיה ואמצעי התקשורת נתנו ציון ממוצע של 5, בדומה לאוכלוסייה הכללית³ (יולי)
- צעירים/ות (18-29) ברחבי העולם חשים שזכויותיהם נפגעו משמעותית בעקבות משבר הקורונה: **33%** מהצעירים/ות מרגישים שזכותם למעורבות ציבורית נפגעה באופן משמעותי. **27%** מרגישים שנפגעה זכותם לדת ו-**21%** מרגישים שזכותם לבטחון נפגעה משמעותית⁴ (מאי)

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020 (2) מבוסס על נתונים על אודות 750,000 נבדקים, מ-142 מדינות בין השנים 2006-2018 שפורסמו ב-2020 שפורסמו ב-Cevat G. Aksoy, Barry Eichengreen and Orkun Saka, The Political Scar of Epidemics, June 2020 (3) סקר שבוצע על ידי Eurofound, Living, working and COVID-19 ופורסם ב-2020 (4) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות ברחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts on jobs, education, rights, and mental well being, 2020

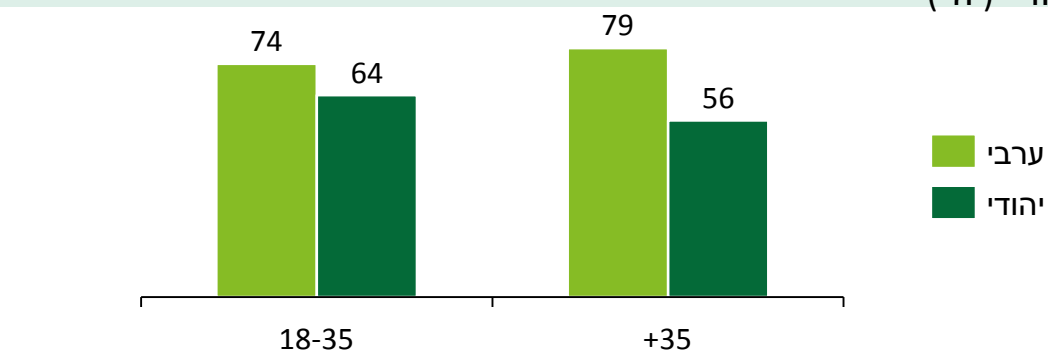
הצעירים/ות בחברה הערבית נפגעים יותר ממשבר הקורונה תעסוקתית, כלכלית ואקדמית ביחס לשאר הצעירים/ות

33% מבין המובטלים בחברה הערבית הינם צעירים/ות בגילאים 25-34, למרות ששיעורם באוכלוסייה הערבית הוא 15% (יולי)¹

74% מקרב הצעירים/ות בחברה הערבית חוששים לעתידם הכלכלי הקרוב, בדומה לשיעור המבוגרים מהמגזר ולעומת 64% מקרב הצעירים/ות במגזר היהודי⁵ (יולי)

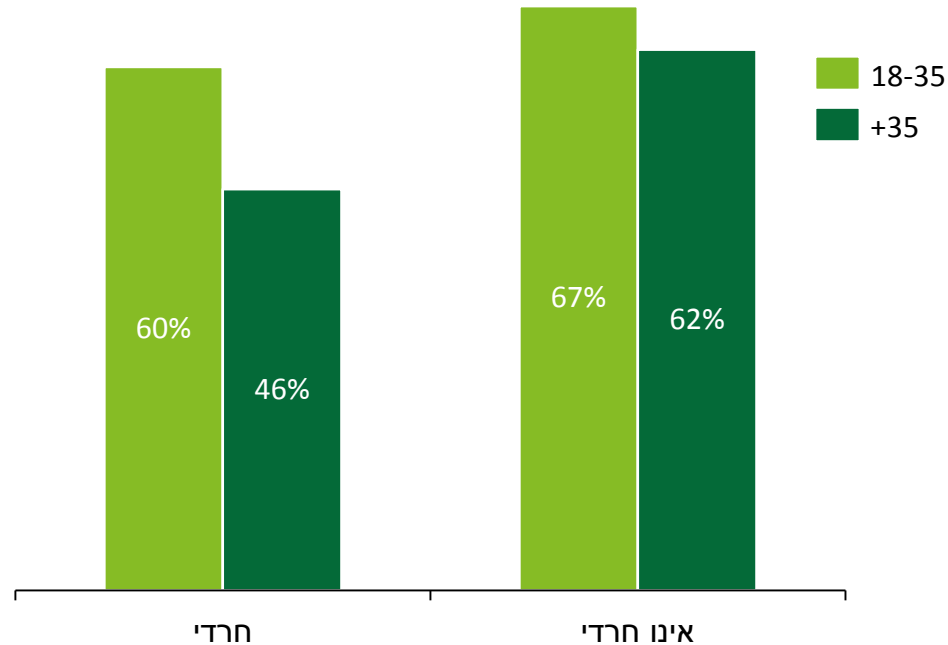
- שיעור האבטלה בקרב האוכלוסייה הערבית בכלל הגילאים עלה בין החודשים יולי-אוגוסט 2020 ב-6%. עם זאת, שיעור האבטלה בקרב אקדמיים בחברה הערבית ירד ב-25%¹
- 52% מהסטודנטים/ות מהחברה הערבית שקלו להקפיא או לפרוש מלימודיהם האקדמיים בעקבות משבר הקורונה, לעומת 24% בקרב כלל האוכלוסייה² (ספטמבר)
- 74% מהסטודנטים/ות מהחברה הערבית מדווחים שמצבם הכלכלי של משפחותיהם הורע, לעומת 43% מהחברה היהודית³ (יוני)
- 21% מהסטודנטים בחברה הערבית פנו בבקשת סיוע למוסד האקדמי, לעומת 16% מהיהודים; בלבד קיבלו מענה, לעומת 5% מקרב היהודים³ (יוני)
- 49% מהסטודנטים/ות בחברה הערבית נתקלים בקשיים טכניים בלמידה מרחוק לעומת 34% בקרב החברה היהודית³ (יוני)
- 31% מהסטודנטים בחברה הערבית מתחברים לשיעורים בזום דרך המחשב הנייד האישי שלהם, לעומת 88% מהצעירים היהודים³
- 34% מהצעירים/ות (18-35) היהודים השתתפו בפעילות התנדבותית, בעוד רק 26% מהצעירים/ות מהחברה הערבית. רבים מהם בשל נגישות נמוכה למידע אודות הזדמנויות למעורבות חברתית⁴ (מאי)

מקורות: (1) מכון אהרון, משבר התעסוקה בחברה הערבית; עיבוד לנתוני הלמ"ס, יולי 2020 (2) סקר שבוצע על ידי מכון מאגר מוחות והתאחדות הסטודנטים בקרב 10,000 סטודנטים בין החודשים יולי-ספטמבר 2020 (3) סקר שבוצע על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה בקרב 675 סטודנטים הלומדים בישראל ביוני 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, גם באקדמיה: הקורונה העצימה את הפערים בין סטודנטים יהודים לערבים, 2020 (4) סקר שבוצע על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה לקרן גנדי והרשות הישראלית להתנדבות בקרב 500 משיבי/ות במאי 2020 ופורסם ב-גנדי והרשות להתנדבות ישראלית, מעורבות חברתית של צעירים בתקופת הקורונה, מאי 2020 (5) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר ישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020

הקורונה משנה דפוסים בקרב הצעירים/ות בחברה החרדית: מחד, מחברת למדיה דיגיטלית ומסייעת ביצירת תשתית לשילוב בתעסוקה בעתיד; מנגד עשויה להוביל להתנתקות מסוימת מהמגזר

רוב הצעירים/ות מהחברה החרדית חוששים לעתידם הכלכלי הקרוב בעקבות המשבר, בשיעור גבוה יותר מחרדים מבוגרים, אך פחות מצעירים/ות שאינם חרדים⁴ (יולי)

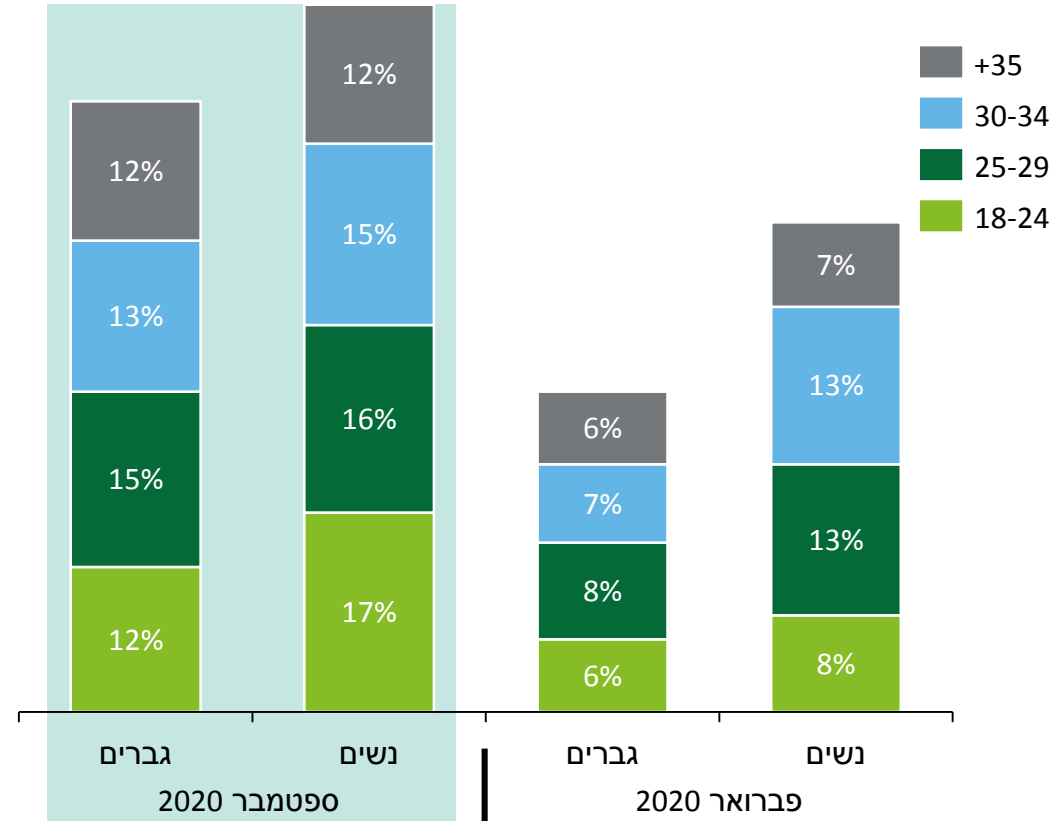

- **45%** מהאוכלוסייה החרדית הגדילו משמעותית את השימוש באינטרנט בעקבות הקורונה¹ (אפריל)
- **85%** מהסטודנטים/ות מהחברה החרדית מסכימים עם הטענה לפיה "למידה מרחוק מנגישה את הלימודים האקדמיים לקהל גדול יותר ומגוון של אנשים", לעומת 62% באוכלוסייה הכללית² (מאי)
- **55%** מהצעירים/ות (18-35) מהחברה החרדית שמשק בית שלהם נפגע כלכלית בעקבות המשבר תכננו להגדיל את התעסוקה של אחד מבני הזוג (על ידי הרחבת שעות העבודה, כניסה לשוק העבודה או הכשרה מקצועית)² (מאי)
- **27%** מבין הסטודנטים/ות בחברה החרדית שקלו שלא להמשיך את הלימודים בעקבות משבר הקורונה או אף הפסיקו אותם, לעומת **16%** מהאוכלוסייה הכללית³ (יוני)
- עלייה של כ-**50%** בפניות צעירים/ות לעמותת ה.ל.ל. ליוצאים בשאלה; חשש בקרב ההנהגה החרדית שמגפת הקורונה תאיץ תהליכי התרחקות צעירים/ות מהחברה החרדית⁴

הערות: (1) סקר שבוצע על ידי מכון המחקר KANTAR-TNS לחברת בזק בקרב 400 נשים וגברים מהמגזר החרדי, בגילאי 20-55 באפריל 2020 ופורסם ב-TheMarker, זינוק בשימוש באינטרנט במגזר החרדי בגלל הקורונה, 2020 (2) סקר שבוצע על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה בקרב 676 נבדקים באפריל-מאי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, משבר האמון של הצעירים החרדים, ספטמבר 2020 (3) סקר שבוצע על ידי מכון גיאוקרטוגרפיה לקרן רוטשילד בקרב 500 נסקרים ביוני 2020 ופורסם בקבוצת גיאוקרטוגרפיה, השפעת משבר הקורונה על תפיסות סטודנטים את ההשכלה הגבוהה, 2020 (4) ה.ל.ל., זינוק של 50% בבקשות לסיוע ביציאה בשאלה, פורסם באתר ה.ל.ל. ונאסף בנובמבר 2020 (5) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר ישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020

השלכות המשבר חריפות יותר בקרב צעירות לעומת צעירים: שיעורי אבטלה גבוהים יותר וירידה בפרודוקטיביות לאור נטייה לטיפול במשק הבית והמשפחה

שיעורי האבטלה והחל"ת בקרב נשים צעירות נותרו גבוהים משל הגברים במהלך המשבר ועומדים על כ-16% במוצע בספטמבר, לעומת 13% בקרב הגברים⁵

- 72% מהצעירות (18-35) חוששות מעתידן הכלכלי בעתיד הקרוב לעומת 60% מהצעירים, ובדומה ל-72% מהנשים המבוגרות יותר¹ (יולי)

- 26% מהנשים הצעירות (18-34) דיווחו שמבצעות את עבודתן מהבית במידת יעילות מועטה ביחס לתקופה שלפני הקורונה, לעומת 18% מהצעירים. בקרב המבוגרים והמבוגרות הדיווחים דומים (כ-17%)² (אפריל)

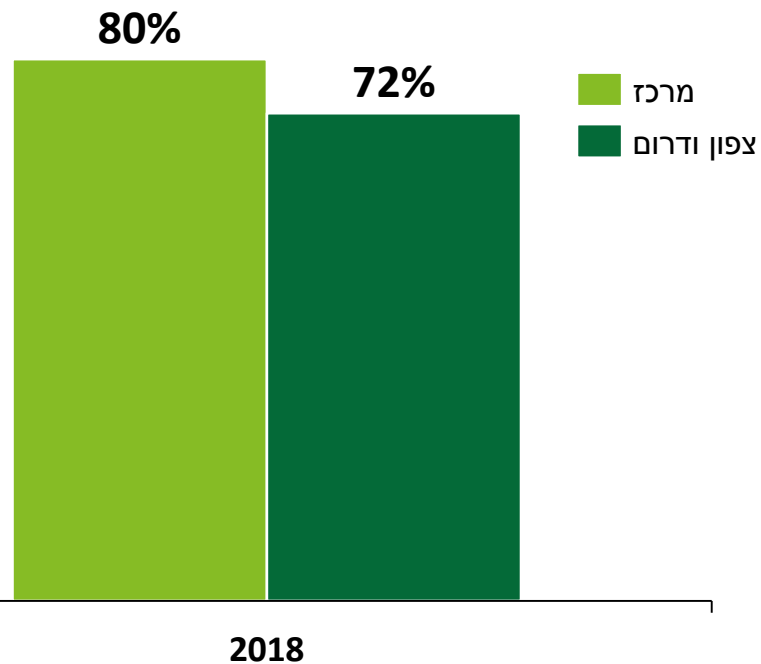

- 64% מצעירות העולם (18-29) דיווחו על ירידה בפרודוקטיביות שלהן בעקבות המשבר, לעומת 59% מהצעירים³ (מאי)
- 67% מהסטודנטיות ברחבי העולם דיווחו שלומדות פחות בעקבות הקורונה, לעומת 63% מהצעירים³ (מאי)
- 72% מצעירות העולם (18-29) ככל הנראה סובלות מחרדה או דיכאון בעקבות המשבר, לעומת 51% מהצעירים³ (מאי)
- 54% מהצעירות האירופאיות (18-34) העידו שהן מרוצות מחייהן בימים אלו, ביולי 2020, לעומת 61% מהגברים וכ-44% מהמבוגרות⁴ (יולי)

מקורות: (1) סקר שבוצע על ידי מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות שבמכון הישראלי לדמוקרטיה ביולי 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, סקר ישראלי בימי הקורונה מספר 10, יולי 2020 (2) סקר שבוצע על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה בקרב 760 נבדקים באפריל 2020 ופורסם במכון הישראלי לדמוקרטיה, השפעת משבר הקורונה: נשים – גברים, יוני 2020 (3) סקר שבוצע על ידי ארגון ה-ILO בקרב 12,000 צעירים מ-112 מדינות מרחבי העולם באפריל-מאי 2020 ופורסם ב-ILO, Youth&Covid-19: Impacts (4) סקר שבוצע בקרב מדינות האיחוד האירופי באפריל וביולי 2020 ופורסם ב-Eurofound, Living, working and COVID-19 dataset, 2020 (5) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המועסקים הנעדרים זמנית מעבודה כל השבוע מכלל המועסקים לפי גיל ומין, נתונים מקוריים, ספטמבר 2020; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אחוז הבלתי מועסקים מכוח העבודה לפי גיל ומין, נתונים מקוריים, ספטמבר 2020

הזדמנויות: טרם המשבר לצעירי הפריפריה הפחות הזדמנויות משל תושבי המרכז; אולם המשבר מהווה הזדמנות לצמצום הפערים בשל צמצום התלות בקרבה הגיאוגרפית לעבודה ולמוסד הלימודים

שיעור המשתתפים בכוח העבודה בקרב צעירים (18-34) נמוך יותר באזורי הפריפריה לעומת אזור המרכז⁵

- כ-75% ממשורות ההי-טק בארץ ממוקמות במרכז הארץ; השכר במרכז הארץ גבוה בכ-30% לעומת השכר בפריפריה (2018)¹
- בשנת הלימודים 2019-2020 הסיכוי ללמוד באקדמיה של תושב יישוב המדרג באשכול כלכלי-חברתי גבוה (8-10) היה גבוה פי 1.9 לעומת תושבי היישובים המדרגים באשכול כלכלי חברתי נמוך (1-3). הסיכוי ללמוד בקרב תושבי האשכולות המדרגים בינוני (4-7) היה גבוה פי 1.2 מתושבי האשכולות המדרגים נמוך²
- בעקבות המשבר, היקף הפניות מצד סטודנטים מהפריפריה לבקשה להלוואה ללימודים גדל פי 3 לקראת שנת הלימודים הנוכחית ביחס לשנים קודמות (מאי)³
- צעירי הפריפריה התנדבו בשיעורים גבוהים יותר מאשר במרכז הארץ⁴ (מאי)

מקורות: (1) רשות החדשנות, דוח החדשנות 2018 (2) הלמ"ס, השכלה גבוהה בישראל - נתונים נבחרים לשנת הלימודים תש"ף (2019/2020) לרגל פתיחת שנת הלימודים האקדמית, אוקטובר 2020 (3) נתוני אייסף, מאי 2020 שפורסמו בכלכליסט, חשש מנשירת סטודנטים מהפריפריה: "קשה לשלם חשבונות ולקנות אוכל", 2020 (4) סקר שבוצע על ידי קרן גנדיר והרשות להתנדבות ישראלית בקרב 500 צעירים בגילאי 18-35 במאי 2020 ופורסם בגנדיר והרשות להתנדבות ישראלית, מעורבות חברתית של צעירים בתקופת הקורונה, מאי 2020 (5) הלמ"ס, מועסקים לפי ענף כלכלי, גיל ומין, 2018

הפגיעה הכלכלית מתעצמת בקרב צעירים/ות במצבי סיכון, רבים מהם חסרי עורף כלכלי ומשפחתי, ובאה לידי ביטוי בקושי בעמידה בתשלומים בסיסיים ולקיחת הלוואות

צעירים/ות בוגרי פנימיות ואומנה¹ בסכנה להעמקת הפערים הכלכליים, (סקר של ארגון ילדים בסיכוי, אפריל) אם המצב יימשך כך, איך תתמודד אתו?

- **67%** מהצעירים/ות בסיכון דיווחו על מצוקה נפשית ורגשית⁴ (מאי).
- **64%** מהצעירים/ות בסיכון מדווחים על כך שהם חשים תחושת בדידות לעיתים קרובות בתקופת משבר הקורונה, לעומת **53%** טרם המשבר³ (יוני)
- פחות ממחצית (**41%**) מהצעירים/ות בסיכון חשים שיש להם עם מי לדבר כשהם זקוקים לכך בזמן הקורונה³ (יוני)

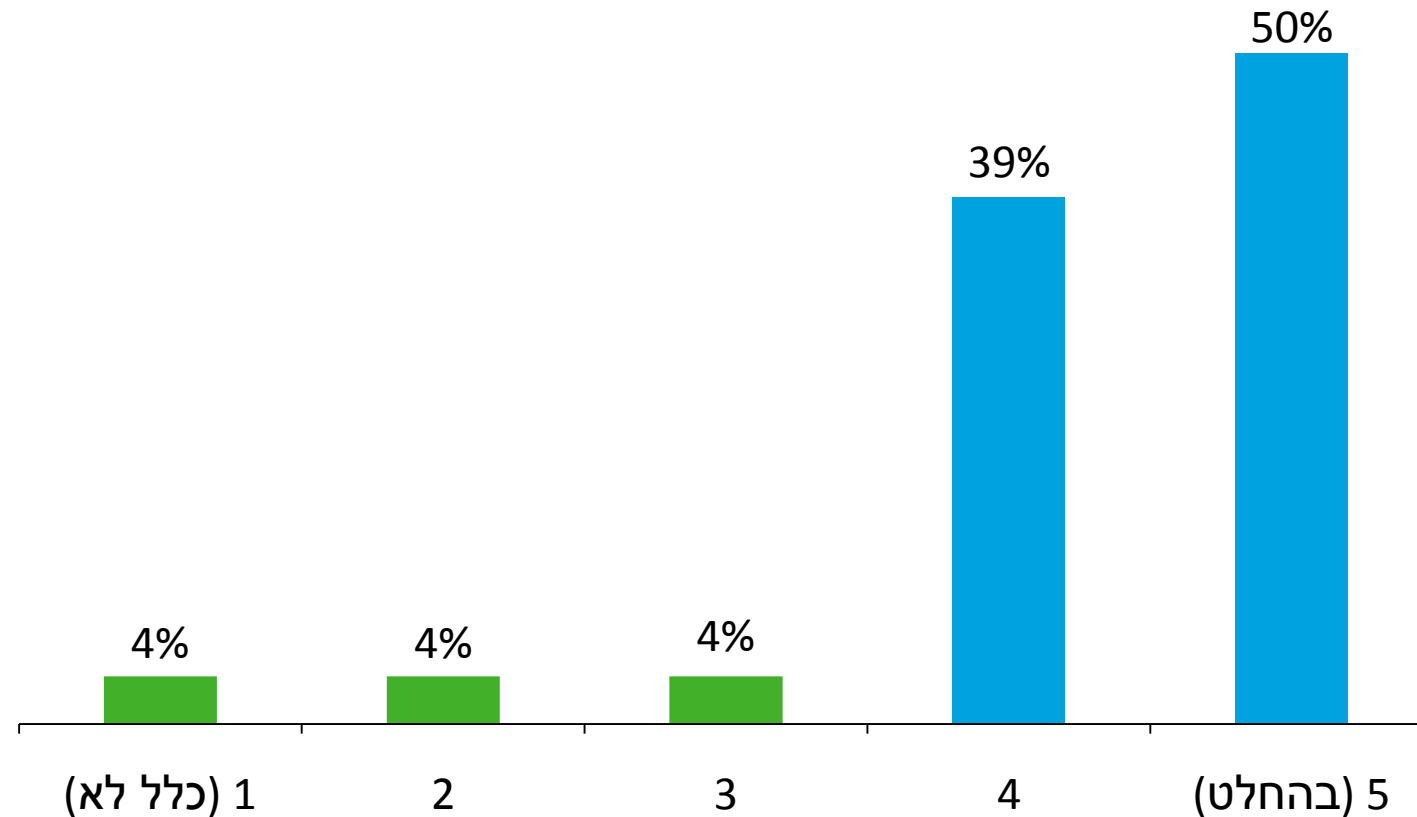

- במהלך מרץ ואפריל 2020 חל גידול של **18%** של צעירים/ות (18-26) בסיכון בהרשמה לתכנית הלאומית לקידום צעירים וצעירות במצבי סיכון (יתד) ביחס לתקופה המקבילה אשתקד²
- **82%** מהצעירים/ות בסיכון מעידים כי הם עלולים לא לעמוד בתשלומים בסיסיים³ (מאי). **63%** מהצעירים/ות בסיכון מעידים שאינם מצליחים לכסות את ההוצאות השוטפות שלהם, לעומת **51%** לפני הקורונה (יוני)³
- **30%** מהצעירים/ות בסיכון העידו שלקחו הלוואה בתקופת המשבר. שליש מתוכם (**9%**) לקחו את ההלוואה ממוסד פיננסי, והיתר (**21%**) לקחו ממשפחה/ חברים³ (יוני)
- **33%** מבין הצעירים/ות בסיכון שלא גרים עם ההורים מתקשים בתשלום שכ"ד או אף לא עומדים בו. מחציתם (**17%**) ככל הנראה יעברו מקום מגורים בעקבות הקורונה. **14%** חוששים שלא יהיה להם איפה לגור, או כבר אין להם³ (יוני)
- לרבע מהצעירים/ות בסיכון (**25%**) אין מחשב, ולא יכולים להתחבר ללימודים ולשירותים נוספים⁴ (מאי).
- רק **5%** מהצעירים/ות (18-30) בסיכון יכולים להיעזר במשפחתם בזמן המשבר⁴ (מאי)

מקורות: (1) סקר שבוצע בקרב כ-350 בוגרי פנימיות וילדי אומנה, המידע נכון לאפריל 2020 (2) יתד, השפעת תקופת הקורונה על צעירים במצבי סיכון, מאי 2020 (3) סקר שבוצע על ידי מכון תובנות עבור תוכנית יתד בקרב כ-560 משיבים במאי-יוני 2020 (4) סקר שבוצע על ידי עו"ס הדס לוטן, ד"ר תהילה רפאלי וד"ר טליה מיטל טייר-שוורץ, בקרב 525 צעירים בסיכון, בין הגילאים 18-30, במרץ-מאי 2020

משאלון שנערך בקרב מנהלי ארגוני צעירים, עולה באופן חד משמעי כי המשבר עשוי להוות פתח גם להזדמנויות

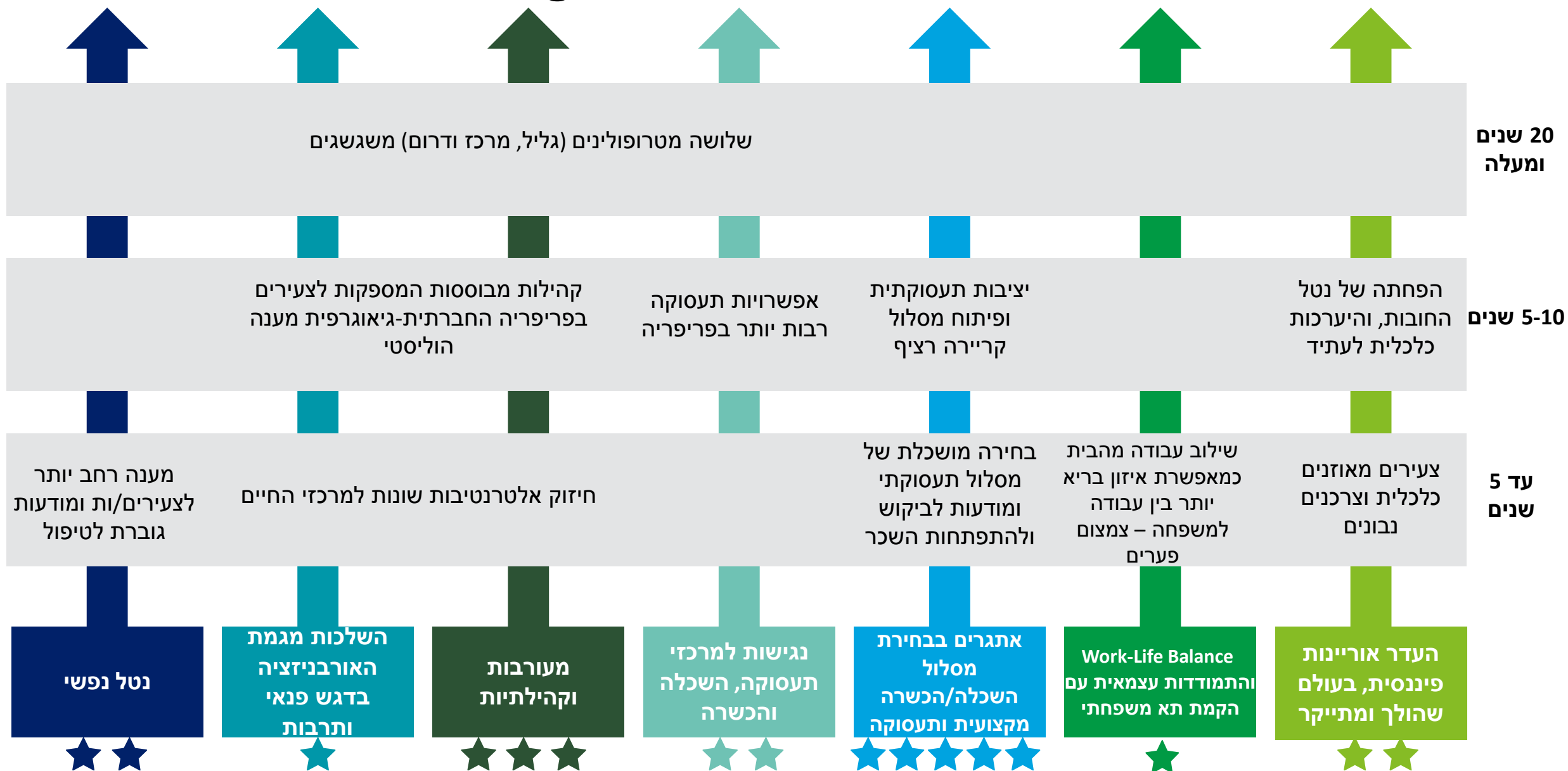
באיזו מידה את/ה מסכימ/ה עם האמירה שמשבר עשוי להוות פתח גם להזדמנויות עבור ארגונך וקהל היעד?

מקור: שאלון שהופץ לכ-30 מנהלי ארגוני צעירים ומנהלי תכניות ע"י קרן גנדיר ב-3.6.2020

Imagine the Possible Future

www.deloitte.co.il

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, tax, consulting, and financial advisory services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in 150 countries and territories, Deloitte brings world-class capabilities and high-quality service to clients, delivering the insights they need to address their most complex business challenges. Deloitte’s more than 263,000 professionals are committed to becoming the standard of excellence.

Brightman Almagor Zohar & Co. (Deloitte Israel) is the member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited in Israel. Deloitte Israel is one of Israel’s leading professional services firms, providing a wide range of world-class audit, tax, consulting, financial advisory and trust services. Through approximately 100 partners and directors and 1000 employees the firm serves domestic and international clients, public institutions and promising fast-growth companies whose shares are traded on the Israeli, US and European capital markets.

©2020 Brightman Almagor Zohar & Co. Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.